

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

(повне найменування вищого навчального закладу)

Юридичний факультет

(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра публічного управління та адміністрування

(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

«Допущено до захисту»

В.о. завідувача кафедри публічного
управління та адміністрування,

д. держ. упр., професор

_____ Володимир ЄМЕЛЬЯНОВ

“ _____ ” _____ 2025 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти

магістр

(ступінь вищої освіти)

на тему:

**МЕХАНІЗМИ КОМУНІКАЦІЇ ОБЛАСНИХ РАД
З ГРОМАДСЬКІСТЮ В УКРАЇНІ**

Керівник:

кандидат політичних наук, доцент
Габро Ірина Володимирівна

(вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Рецензент:

старший викладач

Верба Світлана Миколаївна

(посада, вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Виконав:

студент VI курсу групи 637 МЗ

Табунщик Антон Вікторович

(П.І.Б.)

Спеціальності:

281 «Публічне управління та
адміністрування»

(шифр і назва спеціальності)

ОПІ:

«Державна служба»

Миколаїв – 2025 рік
ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ КОМУНІКАЦІЇ ОБЛАСНИХ РАД З ГРОМАДСЬКІСТЮ	7
1.1. Понятійно-категоріальний апарат дослідження механізмів комунікації обласних рад з громадськістю	7
1.2. Світовий досвід організації комунікації між місцевим самоврядуванням та громадськістю.....	15
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ КОМУНІКАЦІЇ ОБЛАСНИХ РАД З ГРОМАДСЬКІСТЮ В УКРАЇНІ.....	24
2.1. Нормативно-правова основа комунікації обласних рад з громадськістю в Україні	24
2.2. Характеристика механізмів комунікації обласних рад з громадськістю.....	34
Висновки до розділу 2.....	48
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНІКАЦІЇ ОБЛАСНИХ РАД З ГРОМАДСЬКІСТЮ В УКРАЇНІ	50
3.1. Ключові недоліки комунікації між обласними радами та громадськістю в Україні.....	50
3.2. Напрямки вдосконалення комунікації обласних рад із громадськістю	55
Висновки до розділу 3.....	64
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ.....	81

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Комунікація є вирішальним елементом у будь-яких суспільних відносинах, і взаємодія між обласними радами та громадськістю не є винятком. Вона виступає ключовим механізмом забезпечення участі громадян у процесах управління та прийнятті рішень на регіональному рівні. Механізми, які обласні ради використовують для взаємодії з мешканцями своїх областей, можуть як сприяти активній громадській участі, так і обмежувати її, формуючи дистанцію між владою та громадою.

Завданням комунікації обласних рад є забезпечення прозорості їх діяльності, чітке донесення інформації про прийняті рішення та регуляторні ініціативи, а також створення умов для відкритого діалогу з громадськістю. Ефективна комунікація дозволяє обласним радам не лише інформувати населення про свою роботу, а й надавати громадянам можливість висловити власну думку та брати участь у формуванні регіональної політики. Розвиток цифрових технологій та соціальних мереж змінив традиційні підходи до комунікації, створивши нові можливості для відкритого діалогу між владою та мешканцями регіону. Проте на практиці існує низка проблем: недостатня поінформованість громадян про діяльність обласних рад, обмежена участь громадськості у прийнятті рішень, низька ефективність використання онлайн-інструментів для обговорення суспільно значущих питань.

Дослідження механізмів комунікації обласних рад з громадськістю дозволяє не лише оцінити їхню ефективність, а й запропонувати шляхи вдосконалення взаємодії влади та громадян. У контексті реформ децентралізації та підвищення ролі регіонів у процесах управління, дослідження цієї теми є надзвичайно актуальним для забезпечення прозорого, відкритого та ефективного публічного управління в Україні.

Аналіз проблем комунікації органів місцевого самоврядування та громадськості є актуальним в умовах демократизації та цифровізації управління. Вітчизняні автори приділяють увагу різним аспектам цієї взаємодії. Так,

використання інформаційно-комунікаційних інструментів на державному та регіональному рівнях розкривають у своїй роботі Л. Антонова, А. Антонов та Л. Івашова [1], Я. Маслова [28], Л. Нестеренко [31]. Питання використання соціальних медіа для комунікації з громадянами присвячують свої роботи Г. Бондар [3], П. Фармхаус [68]. Цифрові комунікації у публічному управлінні аналізують такі науковці, як Н. Гринчак, А. Синяков [4]. Однак, окремого цілісного дослідження механізмів комунікації саме обласних рад з громадськістю в Україні серед праць українських науковців ми не знаходимо.

Метою дослідження є комплексний аналіз механізмів комунікації обласних рад з громадськістю в Україні, виявлення проблемних аспектів та розробка пропозицій щодо вдосконалення комунікаційних практик на регіональному рівні.

Для досягнення мети було визначено наступні **завдання**:

- розкрити понятійно-категоріальний апарат дослідження;
- проаналізувати світовий досвід організації комунікації між місцевим самоврядуванням та громадськістю;
- дослідити нормативно-правову базу, що регулює комунікацію обласних рад з громадськістю в Україні;
- охарактеризувати існуючі механізми комунікації обласних рад з громадськістю;
- визначити шляхи вдосконалення комунікації обласних рад із громадськістю.

Об'єктом дослідження є комунікація в публічному управлінні.

Предметом дослідження є механізми та форми комунікації обласних рад з громадськістю, їх ефективність, проблеми функціонування та можливості вдосконалення.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в процесі дослідження використовувалися як загальнонаукові, так і спеціальні наукові методи. Так, метод узагальнення використовувався із метою дослідження кращих закордонних практик комунікації місцевої влади із громадськістю.

Аналіз та синтез було застосовано для вивчення теоретичних основ комунікації органів влади та систематизації наукових джерел. Системно-аналітичний метод був використаний для аналізу законодавчих актів та нормативних документів. Застосування методу систематизації дозволило узагальнити законодавчу, нормативну документацію і наукову літературу за темою дослідження. Контент-аналіз було використано для дослідження публікацій у ЗМІ та інформаційних ресурсів обласних рад України.

Сукупність використаних методів і прийомів дала змогу забезпечити всебічний аналіз проблеми та обґрунтованість отриманих результатів. У дослідженні застосовано комплексний методологічний підхід, за якого різні методи поєднуються й взаємодоповнюють один одного.

Наукова новизна одержаних результатів обумовлена тим, що дане дослідження є спробою комплексного аналізу особливостей комунікації обласних рад з громадськістю в Україні.

Основні положення дослідження, що визначають наукову новизну одержаних результатів, полягають в наступному:

- уточнено поняття «механізми комунікації обласних рад», під яким варто розуміти упорядковану систему форм, методів і інструментів взаємодії між радою та громадськістю, що забезпечує не лише двосторонній інформаційний обмін, а й інституційно оформлену участь громадян у виробленні рішень та формуванні партнерських відносин між владними структурами й суспільством;

- запропоновано напрямки удосконалення комунікації обласних рад із громадськістю шляхом доопрацювання законодавчої бази, розвитку електронних форм взаємодії та соціальних мереж, підвищення доступності вебресурсів обласних рад для різних категорій користувачів, підготовки фахівців із публічних комунікацій та впровадженням комунікаційних стратегій облрад для підвищення прозорості, підзвітності та ефективності участі громадян у регіональному врядуванні.

Практичне значення одержаних результатів. Положення і висновки роботи можуть бути використані для подальшого науково-теоретичного

дослідження механізмів та форм комунікації обласних рад з громадськістю, їх ефективності, проблем функціонування та можливостей вдосконалення.

Особистий внесок магістранта. Магістерська робота є самостійним завершеним дослідженням. Наукові положення, розробки, результати, висновки і рекомендації отримані автором самостійно.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дослідження апробовано у формі доповіді на XXVIII Всеукраїнській щорічній науково-методичній конференції «Могилянські читання – 2025: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти (м. Миколаїв, листопад 2025 р.) на тему: «Механізми комунікації обласних рад з громадськістю (на прикладі Миколаївської обласної ради)».

Структура роботи зумовлена її метою та завданнями і складається зі вступу, трьох розділів, що мають шість підрозділів, висновків та списку використаних джерел (77 найменувань). Загальний обсяг роботи становить – 82 сторінки, з яких – 70 основного тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ КОМУНІКАЦІЇ ОБЛАСНИХ РАД З ГРОМАДСЬКІСТЮ

1.1. Понятійно-категоріальний апарат дослідження механізмів комунікації обласних рад з громадськістю

Сучасна система місцевого самоврядування в Україні потребує розбудови ефективних механізмів партнерства між владою та громадою, що забезпечували б реальну участь громадян у виробленні та реалізації рішень на місцевому рівні. Розвиток ефективної комунікації в цьому контексті є однією з ключових передумов зміцнення місцевої демократії та формування нової культури публічної взаємодії, заснованої на принципах відкритості, взаємної довіри та співвідповідальності.

Загалом, поняття «комунікація» (від лат. communicatio - «спілкування, передавання», утворене від communico - «з'єдную, роблю спільним, обмінююся») означає процес взаємного обміну інформацією, ідеями, думками чи знаннями між двома або більше сторонами. На відміну від інформування, що характеризується одностороннім передаванням даних, комунікація передбачає двосторонню взаємодію та зворотний зв'язок, який робить спілкування спільним і взаємозалежним процесом [20, с. 19].

Дослідниця К. Майстренко визначає комунікації в системі публічного управління як «офіційно встановлений, юридично врегульований і цілеспрямований процес взаємодії індивідуальних суб'єктів управління із соціальною спільнотою, який передбачає збереження їхньої автономності, самостійності, ініціативності та індивідуальності» [27, с. 94]. На її думку, комунікації у системі публічного управління мають бути спрямовані на забезпечення результативного обміну інформацією між суб'єктами та об'єктами управлінського процесу, сприяти оптимізації взаємовідносин між комунікантами різних рівнів, а також створенню ефективних каналів взаємодії

між окремими працівниками й структурними підрозділами. Важливим завданням є також налагодження, упорядкування та раціоналізація інформаційних потоків, що забезпечують узгодженість управлінських дій і підвищують якість прийняття рішень [27, с. 94].

Місцеве самоврядування є одним із фундаментальних принципів організації влади в державі та суспільстві, що виступає невід'ємною ознакою будь-якої демократичної системи. Відповідно до статті 2 Європейської хартії місцевого самоврядування, принцип місцевого самоврядування повинен бути закріплений у національному законодавстві та, за можливості, у конституції країни [10].

Згідно зі статтею 140 Конституції України, місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами безпосередньо або через їхні органи - сільські, селищні та міські ради і відповідні виконавчі органи, що формують цілісну систему місцевого самоврядування [22].

Аналізуючи історію та концептуальні підходи до розвитку цього інституту, український науковець Ю. Кириченко зазначає, що місцеве самоврядування є складним і багатогранним соціально-політичним явищем, водночас будучи правовим інститутом, який поєднує в собі елементи державної влади та громадської ініціативи. До ключових характеристик місцевого самоврядування належать:

1. Форма народовладдя. Місцеве самоврядування виступає специфічним механізмом організації публічної влади на рівні територіальної громади, надаючи їй можливість реалізовувати частину державних управлінських повноважень і функцій.

2. Фундамент демократичної держави. Цей інститут є однією з базових засад правової та демократичної держави, забезпечуючи реальну участь громадян у вирішенні питань місцевого значення та формуванні публічної політики.

3. Право та спроможність самостійного вирішення питань. Місцеве самоврядування відображає здатність територіальних громад - безпосередньо

або через обрані ними органи - самостійно та під власну відповідальність приймати рішення щодо розвитку і життєдіяльності місцевого населення, дотримуючись чинного законодавства та узгоджуючи дії із загальнодержавною політикою.

4. Подвійна (гібридна) природа. Воно водночас є автономною підсистемою публічної влади та невід'ємним елементом громадянського суспільства, виступаючи посередником між державою та громадянами.

5. Компетенційна автономія. Органи місцевого самоврядування наділені як власними самоврядними повноваженнями, так і делегованими функціями держави, що забезпечує баланс між самостійністю та підзвітністю.

6. Первинний суб'єкт. Основу місцевого самоврядування становить територіальна громада - спільнота людей, які постійно проживають і працюють на певній території, об'єднані спільними інтересами, колективною свідомістю та внутрішніми соціальними зв'язками [19, с. 257].

Закон України «Про місцеве самоврядування» визначає систему місцевого самоврядування, яка включає територіальну громаду; сільську, селищну, міську раду; сільського, селищного, міського голову; виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст; органи самоорганізації населення.

Комунікація між обласними радами та громадськістю є одним із ключових чинників ефективного регіонального управління, адже саме вона забезпечує поєднання інтересів влади та громадян у процесі ухвалення управлінських рішень. Така комунікація сприяє узгодженню позицій, налагодженню партнерських відносин і формуванню спільної відповідальності за розвиток регіону. Завдяки відкритому діалогу між радою та громадськістю підвищується прозорість діяльності органів влади, зміцнюється довіра населення, зменшується соціальна напруга й посилюється легітимність ухвалених рішень.

Під поняттям громадськість розуміють соціальну спільноту, об'єднану спільними інтересами або проблемами, яка прагне впливати на регіональну політику та брати участь у прийнятті рішень. Як зазначає Я. Маслова, громадськість – це «громадяни, громадські об'єднання, інші визначені законодавством спільності, які мають правомочність у певних формах впливати на діяльність органів публічної влади» [28, с. 312]. У цьому сенсі громадськість виступає активним партнером обласних рад у процесах управління, а не лише об'єктом адміністративного впливу.

У структурі громадськості, з якою комунікують обласні ради, можна виокремити зовнішню та внутрішню складові. Зовнішня громадськість включає громадян, громадські організації, професійні об'єднання, бізнес-асоціації, політичні партії, профспілки, засоби масової інформації та інші суб'єкти, що впливають на рішення обласної ради ззовні. Внутрішня громадськість охоплює працівників виконавчого апарату ради, депутатів і посадових осіб, які формують внутрішнє комунікативне середовище та забезпечують реалізацію ухвалених рішень [24].

Вчений Н. Шотурма підкреслює, що, загалом, одним із ключових завдань органів місцевого самоврядування є надання публічних послуг, спрямованих на задоволення потреб населення у різних сферах життєдіяльності, а також координація інтересів місцевих спільнот, окремих громадян, держави та політичних суб'єктів. Виконання цих функцій неможливе без ефективного комунікативного забезпечення, адже саме інформація та обмін нею становлять основу процесу надання послуг. У цьому контексті комунікація виступає як процес взаємодії, а інформація – як зміст, що передається в межах цього процесу. Тому комунікативну діяльність місцевої влади варто розглядати водночас як внутрішній компонент державного управління та як систему зовнішніх і внутрішніх зв'язків, спрямованих на взаємодію з громадськістю й персоналом. Цей процес вимагає чітких правил, методів, засобів і технологій [72, с. 30].

У практичному вимірі до завдань комунікативної діяльності належать три основні блоки: забезпечення інформаційного обслуговування органів самоврядування, що включає організацію доступу до даних і внутрішню комунікацію; налагодження ефективної взаємодії з «внутрішніми клієнтами», тобто посадовцями органів місцевого самоврядування; та забезпечення комунікацій із «зовнішніми клієнтами», серед яких – громадяни, а також інституційні структури громадянського суспільства, які беруть активну участь у процесах прийняття рішень і контролю за їх виконанням.

Комунікація в системі публічного управління поділяється на внутрішню та зовнішню, причому зовнішня спрямована на взаємодію з громадськістю, формування суспільної думки, отримання рекомендацій та узгодження позицій із представниками суспільства [27, с. 94]. У межах публічного управління виділяють три основні форми зовнішньої комунікації: по-перше, інформування громадськості; по-друге, надання публічних послуг; по-третє, обговорення проєктів рішень, які не можуть бути ухвалені без залучення громадян [66, с. 92].

Українські науковці Л. Ладонько, Н. Новікова та Н. Мірко підкреслюють, що ефективна модель взаємодії органів публічного управління та громадськості вимагає активної позиції обох сторін. Зокрема, органи влади повинні забезпечувати інформаційну відкритість та своєчасне інформування населення про підготовку суспільно значущих рішень, стимулюючи відповідну реакцію громадян та формуючи як індивідуальну, так і колективну свідомість. Важливо також створювати ефективні механізми зворотного зв'язку, що реалізуються через громадський контроль, експертизу, моніторинг та консультації з питань пріоритетного значення: оцінки дотримання законодавства, використання бюджетних коштів, реалізації державних та місцевих програм, стратегічних планів розвитку та інших регуляторних рішень [25].

Крім того, значну роль відіграє повноцінне інформаційне наповнення комунікаційних процесів та активізація діяльності інститутів громадянського суспільства. Це включає проведення інформаційно-просвітницьких заходів, експертно-аналітичну роботу, захист прав громадян, стимулювання громадської

активності та ініціативи, а також підвищення громадянської компетентності, зокрема розвитку навичок ефективної комунікативної взаємодії з органами влади [25].

На думку Л. Нестеренко, у сучасних умовах децентралізації та реформування місцевого самоврядування діалог між владою та громадськістю стає одним із ключових чинників консолідації суспільства. Дослідниця підкреслює, що використання діалогових інструментів сприяє згуртуванню громади, налагодженню конструктивної взаємодії між органами влади, громадським сектором і соціально відповідальним бізнесом на засадах рівності, відкритості та взаємної довіри [31, с. 139].

Особливу увагу Л. Нестеренко приділяє фасилітованому діалогу як ефективній формі комунікації між місцевою владою та громадськістю. Йдеться про відкритий процес обговорення, у межах якого сторони з різними, а подекуди й протилежними поглядами мають змогу висловитися, почути одна одну та досягти взаєморозуміння. Метою таких зустрічей є не стільки вирішення конкретного конфлікту, скільки формування атмосфери довіри, визнання та співпереживання.

Як зазначає науковець, фасилітований діалог може бути як одноразовим, так і тривалим процесом, який поступово змінює характер відносин між владою та громадою. Його головне завдання - створення простору для відкритої комунікації, де учасники не лише обговорюють проблеми, а й навчаються розуміти мотиви, позиції та емоції інших сторін, що у підсумку сприяє зміцненню партнерських засад у взаємодії [31, с. 139].

Українські дослідники Л. Антонова, А. Антонов та Л. Івашова відзначають, що залежно від особливостей структури комунікативного процесу між органами публічного управління та громадськістю, а також від напрямів і характеру інформаційних потоків, виділяють кілька основних форм публічної комунікації: інформування, діалог, консультування та партнерство [1, с. 12].

Інформування - це односторонній процес передання органами влади актуальної інформації громадськості або окремим зацікавленим групам, що

представляють певні соціальні інтереси. Основними інструментами такої взаємодії виступають офіційні вебсайти, інформаційні стенди, пресрелізи, відкриті звіти та відповіді на запити громадян.

Діалог передбачає двосторонній обмін інформацією між владою і громадськістю, під час якого сторони висловлюють позиції, обмінюються пропозиціями та відгуками. Цей процес не завжди має чітко визначені цілі чи прогнозовані результати, проте є важливим для формування взаємної довіри та відкритості.

Консультування розглядається як інтерактивна форма взаємодії, у межах якої відбувається безпосередній обмін думками, пропозиціями, рекомендаціями та оцінками між учасниками. Його метою є збирання зворотного зв'язку для підвищення якості управлінських рішень і покращення ставлення громадськості до діяльності органів влади.

Партнерство становить найвищий рівень співпраці між органами публічного управління та громадськістю. Воно ґрунтується на взаємній відповідальності та спільному прийнятті рішень, передбачає об'єднання ресурсів, зусиль і компетенцій задля реалізації спільно визначених цілей і суспільно значущих ініціатив [1, с. 12].

Слід підкреслити, що роль громадськості у взаємодії з обласними радами полягає не лише у здійсненні контролю, а й у формуванні змістовних пропозицій щодо соціально-економічного розвитку територій, участі в розробленні регіональних програм, моніторингу їх реалізації та захисті інтересів місцевих громад. Активна позиція інститутів громадянського суспільства, ініціативних груп і окремих громадян забезпечує реальний вплив населення на діяльність представницьких органів регіонального рівня та сприяє більш ефективному прийняттю управлінських рішень.

Для досягнення результативної співпраці важливим є дотримання чітко визначених принципів, які регламентують норми, стандарти й етичні вимоги до процесу комунікації між владою та громадськими інституціями. Саме ці принципи формують підґрунтя партнерських відносин, що орієнтовані на

забезпечення сталого розвитку регіону, ефективне управління ресурсами та зміцнення ролі громадянського суспільства в системі місцевого самоврядування (рис. 1.1.).

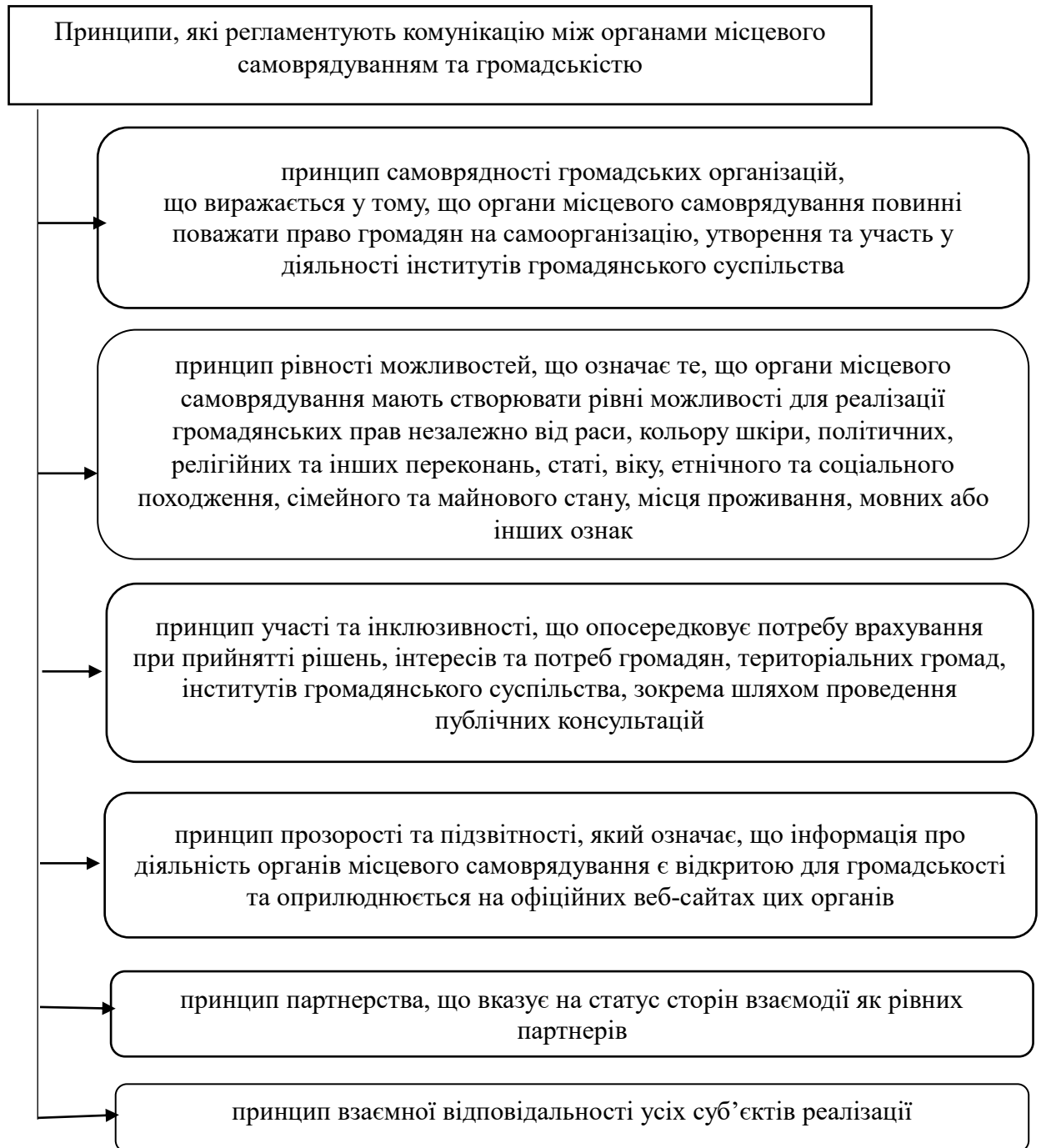

Рис. 1.1. Принципи, які регламентують комунікацію між органами місцевого самоврядування та громадянськістю [складено автором на основі 62]

Ефективна комунікація між обласними радами та громадськістю є важливою умовою формування демократичного, відкритого та підзвітного регіонального врядування. Саме на рівні області закладаються механізми, що дозволяють жителям регіону впливати на ухвалення управлінських рішень, брати участь у визначенні пріоритетів розвитку та контролювати діяльність представницьких органів влади. Налагоджена взаємодія між обласними радами, органами виконавчої влади та інститутами громадянського суспільства сприяє підвищенню рівня довіри до регіональної влади, забезпечує прозорість її діяльності й формує умови для конструктивного діалогу.

Ефективна комунікація обласних рад із громадськістю здійснюється через систему спеціальних механізмів – публічні консультації, громадські слухання, електронні звернення, дорадчі органи, звітування депутатів, відкриті сесії тощо. Вони створюють інституційні можливості для реальної участі громадян у процесах регіонального управління. Таким чином, налагоджена комунікація між обласною радою та громадськістю є не лише інструментом інформування, а й механізмом спільного вироблення рішень, що відображають інтереси жителів регіону.

1.2. Світовий досвід організації комунікації між місцевим самоврядуванням та громадськістю

Світова практика демонструє широкий спектр ефективних підходів до організації комунікації між органами місцевого самоврядування та громадськістю. У більшості демократичних держав саме місцева влада несе відповідальність за створення дієвих каналів взаємодії з громадою, забезпечуючи відкритість управлінських процесів і залучення населення до прийняття рішень.

У законодавстві багатьох країн, а також у місцевих нормативно-практичних традиціях, закріплено обов'язковість проведення громадських консультацій щодо рішень, які можуть впливати на розвиток територіальної

громади. Найчастіше такі консультації проводяться під час обговорення стратегій місцевого розвитку, містобудівної документації, інфраструктурних проєктів, а також ініціатив, що стосуються охорони довкілля. У низці держав участь громадськості є невід'ємним елементом процесу підготовки регуляторних актів, які можуть впливати на соціально-економічне становище мешканців.

Сучасна світова тенденція демонструє поступовий перехід громадських консультацій до онлайн-форматів. Як показує аналіз публічних оголошень і звітів, дедалі частіше громадяни мають можливість подавати письмові коментарі через електронні форми або електронну пошту, брати участь у змішаних чи повністю віртуальних обговореннях. Такий формат дозволяє залучати ширше коло зацікавлених сторін, особливо в умовах просторових чи часових обмежень. У період пандемії COVID-19 більшість розвинутих країн органічно адаптували публічні консультації до цифрового середовища, хоча окремі заходи все ж довелося скасувати через надзвичайні обставини [23].

Особливо показовим є досвід Сполучених Штатів Америки, де одним із перших на законодавчому рівні було закріплено право громадян на доступ до інформації про діяльність органів влади. Прийняття Акта про свободу інформації (Freedom of Information Act, 1967) зобов'язало публічні інституції регулярно оприлюднювати відомості про свою роботу та надавати громадянам доступ до офіційних документів. У разі порушення цього права передбачено можливість судового захисту, що стало ефективним механізмом забезпечення відкритості управління.

Система місцевого самоврядування у США також відзначається розвиненими формами безпосередньої участі громадян у прийнятті рішень і контролі за їх виконанням. До найбільш поширених інструментів належать:

- створення громадських рад, консультативних комітетів та спеціалізованих комісій, які функціонують на засадах добровільності. Рішення та пропозиції таких органів є обов'язковими для розгляду місцевими радами;

- розвинена культура волонтерства та організація публічних форумів і слухань, присвячених стратегічному плануванню розвитку територій, результати яких мають статус обов'язкових для врахування;
- діяльність наглядових рад, що складаються з представників місцевої громади й покликані сприяти органам влади у кризових чи надзвичайних ситуаціях;
- система громадських дорадчих комітетів (public advisory boards), які забезпечують оперативний громадський контроль за рішеннями виконавчих структур і виступають альтернативним або додатковим механізмом до традиційних громадських слухань [7, с. 145].

Кожна канадська провінція має власні закони, які регулюють створення та діяльність муніципалітетів, а також визначають їхні повноваження. Так, закон про муніципальне самоврядування (MGA) провінції Альберта (Канада) встановлює рамки для місцевого самоврядування, які надають муніципальним радам повноваження, необхідні для забезпечення потреб своєї громади. Це збалансовано підзвітністю рад громадянам, які їх обирають. Відповідно до цього закону, мешканці громад можуть звертатися до представників муніципалітетів, щоб висловити свою думку щодо місцевих питань, підзаконних актів, політики чи будь-якого іншого питання, що стосується муніципалітету. Місцева рада зобов'язана проводити публічні слухання щодо правил землекористування, зміни зонування та будь-якого іншого питання. Члени громадськості можуть подати запит на включення їх до порядку денного засідання ради та повинні звернутися до своєї місцевої адміністрації, щоб отримати інформацію про процедури ради щодо виступів на засіданнях ради. Закон про муніципальні справи визначає, що виборці муніципалітету можуть подати петицію до своєї місцевої обраної ради або до Міністра муніципальних справ [76].

У канадській Британській Колумбії муніципалітети та регіональні округи можуть (а іноді й повинні) взаємодіяти з громадянами різними неформальними та формальними способами з різних питань. Органи місцевого самоврядування

можуть у будь-який час ініціювати процес з'ясування думок громади щодо питань та потреб, використовуючи повноваження, передбачені Хартією громади Британської Колумбії та Законом про місцеве самоврядування цієї провінції. Це можна зробити шляхом голосування або будь-яким іншим способом, який муніципальна рада чи регіональна районна рада вважає доцільним (включаючи соціальні мережі та онлайн-форуми для обговорення в громаді). Результати цих процесів збору думок не є обов'язковими для ради чи ради та є корисним показником того, чи існує широка підтримка ініціатив місцевого самоврядування.

Неформальна взаємодія включає дні відкритих дверей та дорадчі органи, тоді як формальна взаємодія включає законодавчо необхідну згоду місцевої влади або схвалення виборців. Місцеві органи влади можуть створювати дорадчі органи як засіб залучення членів громади або окремих секторів до запропонованих проектів, політичних рішень чи нових ініціатив. Членство в дорадчих органах, як правило, складається з членів муніципальної ради або регіональної районної ради та представників громадськості або певних секторів, яких зазвичай призначають на основі їхньої конкретної експертизи [75].

У Великій Британії участь громадян відіграє вирішальну роль у формуванні ініціатив місцевого самоврядування. Одним із поширених методів є громадські консультації та зустрічі, де мешканці безпосередньо надають свою думку посадовцям. Ці форуми дозволяють різним голосам впливати на прийняття рішень, гарантуючи, що політика відображає потреби громади. Досить цікавою та важливою формою залучення є волонтерство та участь у громадських проектах. Громадяни, які активно вкладають свій час та зусилля в місцеві проекти, допомагають сприяти формуванню почуття причетності та зміцненню зв'язків у громаді. Така практична участь часто призводить до більш успішних та сталих ініціатив. Цифрові інструменти також доповнюють традиційні методи. Онлайн-петиції та цифрові платформи розширюють участь громадян за межі фізичних просторів, дозволяючи ширшу та гнучкішу взаємодію. Ці платформи сприяють збору відгуків та мобілізації, що полегшує

організацію підтримки навколо ініціатив місцевого самоврядування. Інтегруючи особисті та цифрові канали для отримання інформації, місцеві органи влади створюють різноманітну та надійну екосистему залучення громадян, яка відображає різноманітні вподобання та можливості громади [73].

У 2012 році у Фінляндії було ухвалено «Закон про громадянську ініціативу», який став важливим етапом у розвитку демократичних механізмів участі громадян у законотворчому процесі. Згідно з положеннями цього закону, кожен громадянин, який має виборче право, може ініціювати розгляд у парламенті пропозиції щодо розроблення нового законопроекту або подати вже підготовлений текст закону. Головною умовою для розгляду такої ініціативи є підтримка не менше ніж 50 000 підписів громадян, що надає процесу вагомого суспільного мандату.

Високий рівень цифровізації та розвитку інформаційного суспільства у Фінляндії створив сприятливі умови для запровадження електронних інструментів взаємодії громадян і держави. Одним із ключових досягнень у цій сфері стала система KATSO/Tunnistus.fi, що у 2011 році отримала визнання як найкраще європейське рішення у галузі електронного урядування на міжнародній конференції з цифрової ідентифікації в Німеччині [77].

Ця система забезпечує громадянам та організаціям надійний і безпечний доступ до онлайн-взаємодії з державними та муніципальними інституціями. KATSO/Tunnistus.fi об'єднує електронні сервіси низки ключових установ - від органів соціального страхування, пенсійного забезпечення, митниці та податкової служби до Міністерства закордонних справ, Міністерства зайнятості й економіки, Агенції з питань комунікацій та зв'язку, а також мерії Гельсінкі.

Нині платформа інтегрує 28 державних е-сервісів, що дозволяє створити єдиний цифровий простір для надання адміністративних послуг. Така система не лише оптимізує комунікацію між громадянами та владними структурами, а й підвищує прозорість, ефективність і довіру у відносинах між суспільством і державою.

У 2022 році у Латвії було прийнято новий Закон про місцеве самоврядування, який набрав чинності 1 січня 2023 року та значно розширив функції муніципалітетів. Крім того, було запроваджено нові інструменти залучення громадян, такі як партисипативне бюджетування та громадські ради [79]. Також в цій країні використовують інструмент електронної участі громадян через соціальну платформу ManaBalss.lv, яка стає дедалі популярнішою, дозволяючи громадянам брати участь у розробці політики на ранніх етапах на всіх рівнях управління та подавати через неї петиції. Нещодавно на місцевому рівні було запроваджено нові координаційні та консультативні інструменти - ради мешканців з правом подавати законопроекти на муніципальному рівні [77].

Останнім часом в Японії зростає популярність громадянських рад. Ще у 2014 році аналітичний центр Japan Initiatives розробив дзюмін-кьогікай (громадянську раду) у співпраці з місцевими муніципалітетами. Це стало популярною формою міні-громадських зібрань і станом на березень 2019 року скликалося 34 рази у 22 муніципалітетах. Наразі в цьому процесі взяли участь близько 10 000 громадян Японії. Мета громадянської ради полягає в тому, щоб заохочувати громадян вирішувати місцеві проблеми, а не залишати їх на розсуд місцевої влади. Самодопомога, взаємодопомога та громадська допомога – це варіанти колективного вирішення проблем. Учасники громадських рад відбираються випадковим чином, і громадяни, які дають згоду на участь, працюють у громадській раді.

Згідно із Законом «Про муніципальні системи» Південно-Африканської Республіки 2000 року план розвитку. Для цього на місцевому рівні створюються спеціальні структурні підрозділи або відділи інтегрованого планування, призначається менеджер відповідного плану, а також формується команда, відповідальна за реалізацію комплексної комунікаційної стратегії муніципалітету.

Щоб ефективно задовольняти інформаційні потреби населення, муніципалітет повинен дотримуватися низки вимог, серед яких:

- гарантування дотримання конституційного права кожного громадянина на доступ до інформації щодо питань місцевого врядування та надання муніципальних послуг;
- забезпечення наявності кваліфікованого персоналу, який володіє необхідними знаннями та компетентностями для надання чіткої, достовірної та зрозумілої інформації мешканцям;
- організація роботи служб таким чином, щоб громадяни отримували послуги швидко, коректно, справедливо та професійно, із дотриманням вимог конфіденційності, безпеки, зручності та орієнтації на потреби громади;
- створення умов для вільного доступу населення до оприлюдненої інформації, зокрема забезпечення можливості отримати її у різних форматах та через спеціально визначені комунікаційні канали чи групи [70].

Варто відзначити, що більшість країн світу сьогодні виокристовують соціальні мережі для здійснення комунікації місцевої влади та громадян. Соціальні медіа створюють умови для розвитку інноваційних ініціатив у громадах, забезпечуючи швидкий обмін думками, досвідом і створення різноманітного контенту всіма зацікавленими сторонами. На відміну від офіційних вебсайтів міських чи територіальних громад, які зосереджені переважно на публікації офіційних документів, звітів і повідомлень, соціальні мережі надають можливість організувати живий, неформальний діалог із громадянами.

Для органів місцевого самоврядування це відкриває нові можливості - створення інтерактивного інформаційного контенту, проведення онлайн-консультацій, поширення соціальної реклами, організація опитувань, збирання відгуків мешканців та обговорення ініціатив у режимі реального часу. Завдяки цьому соціальні медіа стають дієвим інструментом залучення громадськості до процесів управління громадою, формування спільного бачення розвитку територій і підвищення рівня довіри до місцевої влади.

Важливо, що контент у соціальних мережах створюють не лише офіційні сторінки органів влади, а й самі користувачі, що підсилює ефект горизонтальної

комунікації та дозволяє громадам формувати власний інформаційний простір. Відкритість, інтерактивність та прозорість цього середовища сприяють зміцненню позитивного іміджу територій, розвитку бренду міста чи регіону, покращенню його впізнаваності та привабливості [4].

Крім того, глобальний характер соціальних медіа дозволяє долати географічні, політичні й мовні бар'єри, забезпечуючи багатомовну взаємодію користувачів по всьому світу. Хоча більшість провідних платформ - такі як Facebook, Instagram, X (Twitter) - виникли у Сполучених Штатах, регіональні мережі також активно розвиваються, відображаючи локальні контексти. Зокрема, китайські сервіси WeChat, QQ та Douyin стали популярними завдяки орієнтації на місцеву аудиторію та адаптований контент. Саме успіх Douyin у Китаї зумовив появу його міжнародної версії - TikTok, яка сьогодні є одним із найвпливовіших інструментів глобальної цифрової комунікації [4].

Отже, світова практика демонструє, що ефективна комунікація між місцевою владою та громадськістю є ключовим чинником прозорості, легітимності та результативності управлінських рішень. У демократичних країнах місцева влада забезпечує відкриті канали взаємодії з громадою через публічні консультації, громадські ради, дорадчі комітети, форуми та слухання, які формалізовані законодавчо і забезпечують участь громадян у прийнятті рішень.

Висновки до розділу 1

На основі викладеного у першому розділі, автор дійшов таких висновків:

По-перше, на основі аналізу ключових категорій дослідження, можна розтлумачити термін «механізми комунікації обласних рад» як сукупність форм, методів і засобів взаємодії ради з громадськістю, що забезпечують двосторонній обмін інформацією, участь громадян у процесах прийняття рішень та формування партнерських відносин між владою та суспільством.

По-друге, світовий досвід переконливо свідчить, що налагоджена, системна й багаторівнева комунікація між місцевою владою та громадськістю є

однією з ключових умов ефективного публічного управління. Аналіз практик провідних демократичних країн демонструє, що успішність взаємодії значною мірою залежить від поєднання нормативно закріплених процедур участі громадян із сучасними цифровими інструментами, які розширюють можливості для включення широких груп населення в управлінські процеси. Досвід США, Канади, Великої Британії, Фінляндії, Латвії та інших країн засвідчує, що демократичні механізми комунікації ґрунтуються на трьох принципових засадах: відкритості діяльності місцевої влади, обов'язковості консультацій із громадськістю та створенні інституційних форм співпраці.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ КОМУНІКАЦІЇ ОБЛАСНИХ РАД З ГРОМАДСЬКІСТЮ В УКРАЇНІ

2.1. Нормативно-правова основа комунікації обласних рад з громадськістю в Україні

Нормативно-правова основа комунікації між обласними радами та громадськістю в Україні формується на базі міжнародних нормативно-правових актів, ратифікованих українським парламентом, Конституції України, законів України, підзаконних нормативно-правових актів (у тому числі указів Президента України, розпоряджень та постанов Кабінету Міністрів України), а також нормативних документів самих органів місцевого самоврядування.

Так, ключовим міжнародним документом, що визначає принципи функціонування всіх органів місцевого самоврядування в Європі та в Україні, є Європейська хартія місцевого самоврядування. Вона закріплює місцеве самоврядування як самостійний елемент державного устрою та формує основоположні принципи діяльності муніципалітетів. Хартію було ухвалено 15 жовтня 1985 року, а Україна приєдналася до неї 15 липня 1997 року. У преамбулі документа підкреслюється, що наявність місцевих органів влади, які мають реальні повноваження, є передумовою ефективного управління, максимально наближеного до громадян [10].

У статті 3, частині 2 Хартії зазначається, що місцеве самоврядування здійснюється виборними радами чи зборами, які можуть створювати підзвітні їм виконавчі органи. При цьому документ не обмежує держави у використанні форм прямої участі громадян - таких як збори, місцеві референдуми чи інші інструменти безпосередньої демократії, якщо це передбачено національним законодавством [10].

З метою деталізації положень Хартії було прийнято Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування, який більш глибоко

розкриває питання громадської участі у місцевому врядуванні. У статті 1 цього Протоколу підкреслюється, що держави-учасниці зобов'язані гарантувати кожному право участі у справах місцевої влади. Це право трактується як можливість громадян впливати на процес ухвалення рішень або брати участь у визначенні політики місцевих органів влади. Законодавство має передбачати дієві механізми реалізації цього права, уникаючи дискримінації будь-яких осіб чи груп, але водночас допускаючи окремі заходи для певних категорій громадян відповідно до конституційних норм [9].

Стаття 2 цього Протоколу визначає практичні заходи, необхідні для реалізації права участі. До них належать, зокрема, створення процедур залучення, які можуть включати консультації, місцеві референдуми, звернення громадян; забезпечення доступу до офіційних документів місцевих рад і виконавчих органів; запровадження механізмів реагування на скарги та пропозиції громадян [9].

Серед міжнародних актів, що мають особливе значення для України, вирізняється Орхуська конвенція 1998 року, яка фокусується на забезпеченні доступу громадськості до інформації та участі у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля. Україна ратифікувала цей документ 6 липня 1997 року, взявши на себе зобов'язання гарантувати:

- відкритий доступ громадян до екологічної інформації (ст. 3);
- участь у прийнятті рішень щодо видів діяльності, які можуть впливати на довкілля (ст. 6);
- залучення громадськості на ранніх етапах планування політики та програм (ст. 7) [21].

Ще одним вагомим міжнародним орієнтиром для розбудови системи комунікації органів місцевого самоврядування та громадськості є Рекомендація Rec(2001)19 Комітету міністрів Ради Європи «Про участь громадян у місцевому публічному житті». Документ деталізує практичні аспекти демократичної участі на муніципальному рівні та визначає принципи, на яких вона має ґрунтуватися.

Щодо українського законодавства, то ключовим документом для налагодження системи комунікації між обласними радами як органами місцевого самоврядування та громадянськістю є Конституція України. Стаття 40 Конституції України гарантує, що «усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, які зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк» [22]. Відповідно, Основний Закон України закріплює конституційні підстави комунікації влади з громадянами, визначаючи правову основу для реалізації прав громадян у публічній сфері.

Регулювання взаємодії обласних рад та громад здійснюється також положеннями Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Так, пункт 1 статті 75 цього Закону зазначає: «Органи та посадові особи місцевого самоврядування є підзвітними, підконтрольними та відповідальними перед територіальними громадами. Вони періодично, але не менше двох разів на рік, інформують населення про виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку, місцевого бюджету та інших питань місцевого значення, звітують перед територіальними громадами про свою діяльність» [53]. Таким чином, обласні ради зобов'язані регулярно здійснювати інформування громади про свою діяльність та звітування, що є базовою формою комунікації.

Важливу роль у забезпеченні ефективної взаємодії між органами влади та населенням відіграє Закон України «Про звернення громадян» 1996 року [48], який визначає право кожного громадянина звертатися до органів державної влади та місцевого самоврядування, зокрема до обласних рад, з пропозиціями, зауваженнями, скаргами або клопотаннями щодо захисту своїх прав та законних інтересів. У статті 3 цього Закону визначаються типи звернень громадян:

- Пропозиція (зауваження) - рекомендації або поради щодо діяльності органів влади та врегулювання суспільних відносин;

- Заява - прохання про сприяння реалізації прав або повідомлення про порушення законодавства;
- Клопотання - письмове звернення з проханням про визнання за особою певних прав або статусу;
- Скарга - вимога поновити права та захистити законні інтереси громадян, порушені діями або бездіяльністю органів влади [48].

У 1997 році було прийнято закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», який встановив правові механізми для широкого інформування громадськості про діяльність обласних рад, забезпечуючи всебічне та об'єктивне висвітлення їх роботи у ЗМІ, а також надання журналістам повного доступу до відповідної інформації [55].

Однак, цей закон втратив чинність із прийняттям у 2022 році Закону України «Про медіа». Новий закон «спрямований на забезпечення реалізації права на свободу вираження поглядів, права на отримання різнобічної, достовірної та оперативної інформації, на забезпечення плюралізму думок і вільного поширення інформації, на захист національних інтересів України та прав користувачів медіа-сервісів, регулювання діяльності у сфері медіа відповідно до принципів прозорості, справедливості та неупередженості, стимулювання конкурентного середовища, рівноправності і незалежності медіа та визначає правовий статус, порядок формування, діяльності та повноваження Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення» [52].

Загалом, у 2000-х роках розпочався активний етап формування законодавчої бази, спрямованої на розвиток діалогу між місцевою владою та суспільством.

Так, закони «Про доступ до публічної інформації» 2011 року [54] та «Про громадські об'єднання» 2012 року [51] закріпили право громадян на отримання публічної інформації та обов'язок обласних рад залучати громадські організації до формування та реалізації місцевої політики, включно з проведенням

консультацій, розробленням проектів нормативних актів та створенням консультативних та дорадчих органів.

У 2015 році було запроваджено електронні звернення громадян через зміни до Закону України «Про звернення громадян», що дозволяє подавати індивідуальні та колективні звернення онлайн без використання електронного цифрового підпису [50]. Одночасно було створено Державну інформаційну систему електронних звернень, яка забезпечує подання, облік та контроль розгляду звернень громадян у електронній формі.

Важливою подією для покращення комунікації обласних рад із громадськістю стало прийняття Закону України «Про публічні консультації», підписаного Президентом України 17 жовтня 2024 року [56]. Вступ Закону в дію пов'язаний із завершенням або скасуванням правового режиму воєнного стану, запровадженого Указом Президента від 24 лютого 2022 р. № 64/2022 та затвердженого Законом № 2102–ІХ [49]. Загальна норма набуття чинності передбачає, що Закон починає діяти через 12 місяців після припинення або скасування воєнного стану; водночас пункт 4 розділу перехідних положень набирає чинності через шість місяців після цього.

Пункт 4 встановлює обов'язок Кабінету Міністрів України та органів місцевого самоврядування, зокрема обласних рад, протягом шести місяців після набрання чинності цього пункту розробити, прийняти або оновити нормативні акти, що впливають із Закону, так, щоб вони набули чинності одночасно з повним вступом Закону в дію.

Закон покликаний впорядкувати процес залучення громадськості та заінтересованих сторін до вироблення та ухвалення рішень на обласному рівні. Він визначає механізми проведення публічних консультацій на всіх етапах: від виявлення проблем та формулювання пропозицій до розробки, погодження та реалізації політик і рішень обласного значення. Основним завданням Закону є забезпечення узгодження публічних та приватних інтересів через відкритий збір, обробку, публічне висвітлення та аналіз пропозицій громадян, громадських об'єднань і інших інститутів громадянського суспільства

У контексті аналізу нормативно-правової основи комунікації між обласними радами та громадськістю окремо варто говорити про акти, які видаються обласними радами в Україні.

Так, обласні ради в Україні, як правило, приймають для налагодження ефективної комунікації із громадськістю, розпорядження про прийом громадян.

Наприклад, Розпорядженням голови Миколаївської обласної ради від 23 грудня 2020 року № 220-р було затверджено «Порядок організації та проведення особистого прийому громадян у Миколаївській обласній раді восьмого скликання» [42]. Особистий прийом громадян у Миколаївській обласній раді здійснюється головою, першим заступником та заступником голови обласної ради, тобто представниками її керівного складу. Прийом проводиться відповідно до вимог статті 22 Закону України «Про звернення громадян», що визначає порядок організації особистих зустрічей посадових осіб із заявниками. У разі відсутності голови обласної ради у визначений графіком день його обов'язки щодо прийому громадян виконує перший заступник або заступник голови.

Перевага у записі на прийом надається соціально вразливим категоріям населення, зокрема Героям України, Героям Радянського Союзу, Героям Соціалістичної Праці, особам з інвалідністю, учасникам бойових дій, а також членам сімей загиблих учасників АТО. Такі громадяни мають право на першочерговий прийом. Попередній запис на особистий прийом здійснює відділ по роботі зі зверненнями громадян виконавчого апарату обласної ради. Запис проводиться протягом місяця, що передує дню прийому, у робочі дні з 8:00 до 12:00 та з 13:00 до 16:00, а у п'ятницю та передсвяткові дні - до 15:00. Звернутися можна телефоном або особисто [42].

Такий порядок забезпечує організованість, відкритість та доступність комунікації між представниками обласної ради та громадськістю, сприяючи оперативному реагуванню на потреби мешканців регіону.

Також Розпорядженням голови обласної ради від 23 грудня 2020 року № 220-р було затверджено «Порядок організації та проведення особистого

виїзного прийому громадян у Миколаївській обласній раді восьмого скликання». Особисті виїзні прийоми громадян у Миколаївській обласній раді організовуються головою, першим заступником або заступником голови обласної ради - тобто представниками її керівництва. Під час таких прийомів перевага надається соціально вразливим категоріям громадян -Героям України, Героям Радянського Союзу, Героям Соціалістичної Праці, особам з інвалідністю, учасникам бойових дій, а також членам сімей загиблих учасників АТО. Вони приймаються першочергово [43].

Дата та місце проведення виїзного прийому визначаються відповідно до плану основних заходів, затвердженого обласною радою та її виконавчим апаратом. Щоб забезпечити відкритість та поінформованість населення, у районних газетах завчасно публікується оголошення про день, час і місце прийому. Попередній запис громадян здійснює уповноважений працівник тієї районної або міської ради, де заплановано проведення прийому. Під час запису відповідальний працівник уточнює основні відомості про заявника - прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання, контактні дані, соціальний статус та суть питання, з яким він звертається. Також з'ясовується, чи звертався громадянин раніше до відповідних органів влади або посадових осіб, які рішення були прийняті, і до компетенції якого органу належить розгляд порушеного питання. При цьому працівник вивчає надані заявником документи чи інші матеріали, що підтверджують його вимоги [43].

Слід підкреслити, що такий порядок проведення виїзних прийомів забезпечує доступність комунікації між владою та жителями області, сприяє оперативному розв'язанню місцевих проблем і підвищує рівень довіри громадян до обласної ради.

Також варто сказати і про інструкції з діловодства, в яких обласні ради прописують порядок роботи зі скаргами, зверненнями від громадян. Так, Миколаївська обласна рада має свою Інструкцію з діловодства у Миколаївській обласній раді від 27 вересня 2019 року.

Відповідно до статті 55 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та положень Закону України «Про доступ до публічної інформації» обласні ради приймають і відповідні розпорядження щодо порядку складання, подання та розгляду запитів на інформацію від громадян, об'єднань громадян та юридичних осіб. Наприклад, засновуючись на нормах законів та із урахуванням підпункту 1.2 розділу I «Загальні положення» Інструкції з діловодства у Миколаївській обласній раді, затвердженої розпорядженням голови ради від 27 червня 2018 року № 116-р, з метою впорядкування процедур, пов'язаних з організацією доступу до публічної інформації, розпорядником якої є Миколаївська обласна рада, 27 червня 2018 року облрадою було ухвалено рішення затвердити Порядок складання, подання та розгляду запитів на публічну інформацію в Миколаївській обласній раді [44].

Подібні розпорядження прийняті і іншими обласними радами в Україні. Крім того, на своїх сайтах облради розміщують форми для запитів від фізичних осіб, юридичних осіб та об'єднань громадян. Такі зразки форм є зокрема на сайті Дніпропетровської, Харківської, Миколаївської обласних рад.

З початком повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України Президентом України було видано Указ №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», яким з 05:30 24 лютого 2022 року на всій території держави запроваджено воєнний стан [49]. Унаслідок цього рішення було введено низку обмежень конституційних прав і свобод громадян, а також змінено порядок діяльності органів місцевого самоврядування - зокрема, обласних рад, - що істотно вплинуло на їхню комунікацію з громадськістю.

Відповідно до нової частини 10 статті 9 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», на період дії воєнного стану на акти органів місцевого самоврядування, у тому числі обласних рад, не поширюються вимоги щодо обов'язкового оприлюднення проєктів нормативно-правових актів [57]. Це означало тимчасове звуження механізмів відкритості та публічності, що, своєю чергою, обмежило можливості громадськості брати участь у процесі прийняття

рішень та здійснювати контроль за діяльністю представницьких органів регіонального рівня.

Крім того, було внесено зміни до регламентів обласних рад, що призвело до перегляду процедур проведення засідань постійних комісій і сесій. Частина засідань відбувалася без відкритого доступу представників громадськості або ЗМІ, що порушило принципи гласності та прозорості, традиційно притаманні демократичному врядуванню на регіональному рівні.

У межах дії Закону України «Про правовий режим воєнного стану» та згідно з частиною 6 статті 22 Закону України «Про доступ до публічної інформації» деякі обласні ради тимчасово призупинили надання відповідей на звернення громадян, підприємств і організацій, посилаючись на обставини непереборної сили. Такий підхід застосовувався навіть у регіонах, де безпосередні бойові дії не велися, що негативно позначилося на ефективності комунікацій між обласними радами та жителями відповідних територіальних громад [54].

Додаткові обмеження були визначені Постановою Кабінету Міністрів України від 12 березня 2022 року №263 «Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану». У документі рекомендувалося органам місцевого самоврядування, у тому числі обласним радам, тимчасово призупиняти або обмежувати роботу інформаційних систем, комунікаційних мереж і публічних електронних реєстрів, що фактично ускладнило доступ громадян до актуальної інформації про діяльність обласних рад [6].

З огляду на вимоги безпеки окремі обласні ради тимчасово обмежили або повністю закрили доступ до своїх офіційних вебсайтів у період з лютого до травня 2022 року. Такі дії пояснювалися необхідністю захисту персональних даних членів територіальних громад та запобіганням можливим інформаційним загрозам. Однак, часткове або повне обмеження відкритих онлайн-комунікацій стало фактором, який знизив рівень громадської участі у процесах ухвалення

рішень та громадського контролю за діяльністю органів регіональної влади під час війни.

13 травня 2024 року Президент України підписав Закон України «Про внесення змін до Закону України від 22 лютого 2024 року № 3590-IX “Про місцеве самоврядування в Україні” щодо забезпечення прозорості місцевого самоврядування» [45]. Ним запроваджено низку важливих інструментів відкритості та підзвітності органів місцевої влади. Закон передбачає обов’язкову відеофіксацію пленарних засідань місцевих рад та засідань постійних комісій, а також їх онлайн-трансляцію в режимі реального часу після завершення або скасування воєнного стану. Відеозаписи таких засідань повинні оприлюднюватися на офіційному вебсайті ради або через інші доступні канали та зберігатися щонайменше п’ять років.

Окремо врегульовано питання відкритості діяльності постійних комісій: мають оприлюднюватися проекти порядків денних, висновки і рекомендації, а також протоколи їх засідань із результатами поіменного голосування. Закон також зобов’язує депутатів та посадових осіб органів місцевого самоврядування використовувати державну мову під час сесійних засідань. Важливою новацією є вимога публікувати на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних та офіційних сайтах органів місцевого самоврядування інформацію про об’єкти комунальної власності та регулярно її оновлювати, зокрема після проведення інвентаризації.

Закон набирає чинності поетапно: норми щодо відеофіксації, зберігання та оприлюднення відеоматеріалів почали діяти через три місяці після оприлюднення (14 серпня 2024 року). Положення щодо онлайн-трансляцій засідань вступлять у силу через 30 днів після припинення або скасування воєнного стану. Органам місцевого самоврядування надано три місяці для приведення своїх нормативно-правових актів у відповідність до вимог закону [45].

Очікується, що впровадження цих змін підсилить інституційну спроможність органів місцевого самоврядування, сприятиме підвищенню

прозорості їх діяльності та утвердить реальні механізми участі мешканців громад у врядуванні. У результаті це має зміцнити довіру громадян до місцевої влади та підвищити її авторитет.

Отже, нормативно-правова основа комунікації між обласними радами та громадськістю в Україні є розгалуженою системою, що охоплює міжнародні зобов'язання, національні закони та акти обласних рад. Вона забезпечує правові механізми відкритості, звітності й участі громадян у регіональному врядуванні.

2.2. Характеристика механізмів комунікації обласних рад з громадськістю

Обласні ради України сьогодні застосовують широкий спектр механізмів комунікації з громадськістю, спрямованих на забезпечення відкритості, прозорості та підзвітності у своїй діяльності (рис. 2.1.).

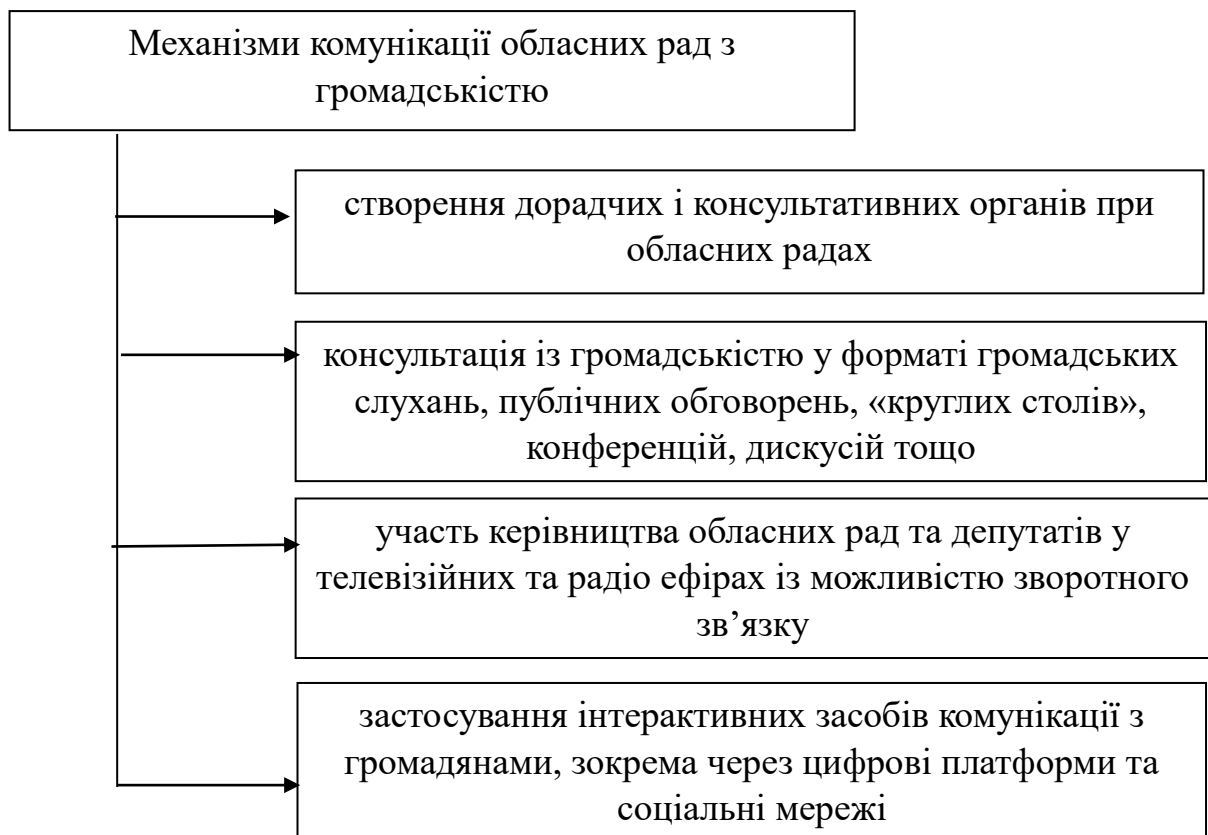

Рис. 2.1. Механізми комунікації обласних рад з громадськістю
[сформовано автором]

Складовою системи взаємодії обласних рад із громадськістю є діяльність громадських рад, які виконують роль комунікаційного майданчика між владними структурами та населенням регіону. Ці консультативно-дорадчі органи можуть виступати дієвим інструментом залучення громадян до процесу формування та реалізації регіональної політики, сприяючи підвищенню рівня відкритості, підзвітності та демократичності управління. Однак, обласні ради в Україні не використовують всім можливості цього механізму. Адже ми маємо досить небагато прикладів створення громадських рад саме при обласних радах. Так, у 2014 році було створено Громадську раду при Полтавській обласній раді, діяльність якої мало висвітлюється на сайті облради та соціальних мережах, що вказує на малу ефективність її роботи [5]. На сайті Вінницької обласної ради міститься розділ про Громадську раду [65].

Варто відзначити, що сьогодні в Україні переважає практика створення громадських ради при обласних державних адміністраціях, а не при обласних радах. Міські ради активно комунікують з громадами через створення КДО. Втім, громадські ради при обласних радах мають потенціал стати ефективним механізмом громадського контролю і водночас каналом зворотного зв'язку між владою та суспільством. За умови активної позиції громадських об'єднань, професійного підходу до обговорення питань регіонального розвитку та конструктивної співпраці з депутатським корпусом, такі ради здатні формувати середовище довіри та партнерства у системі публічного управління.

Їхня діяльність сприяє не лише комунікації, а й спільному виробленню рішень, що враховують інтереси різних груп населення. Громадські ради можуть ініціювати публічні консультації, експертні обговорення, моніторинг реалізації регіональних програм, тим самим перетворюючись із формального дорадчого органу на реальний інструмент впливу громадськості на прийняття управлінських рішень.

Наприклад, при Миколаївській обласній раді сьогодні діє Рада ветеранів - консультативно-дорадчий орган, який сприяє ефективній реалізації ветеранської політики на регіональному рівні. У січні 2025 року було зроблено оголошення

про формування Ради ветеранів. 13 лютого 2025 року, у рамках засідання 27-ї позачергової сесії Миколаївської обласної ради VIII скликання, було затверджено Комплексну програму соціальної підтримки ветеранів війни та членів їх сімей в Миколаївській області на 2025-2027 роки, яка передбачає створення Ради ветеранів [47]. І вже 15 квітня 2025 року у Миколаївській обласній раді відбулося перше засідання Ради ветеранів, де презентували мету, основні завдання та принципи роботи Ради [60].

Ця Рада зосередить свою діяльність на таких основних напрямках:

- аналіз проблем та напрацювання пропозицій щодо їх розв'язання;
- налагодження комунікації з органами влади у сфері соціального захисту ветеранів;
- моніторинг дотримання прав ветеранів та членів їхніх сімей;
- підтримка та розвиток волонтерських і благодійних ініціатив;
- розробка зрозумілої та доступної дорожньої карти підтримки ветеранів [60].

Це консультативно-дорадчий орган має стати майданчиком, куди ветерани зможуть звертатися за всебічною допомогою у вирішенні своїх питань. Крім того, Рада планує активно залучати досвід територіальних громад: успішні практики будуть узагальнені й рекомендовані для впровадження в інших регіонах.

Консультації з громадськістю є важливим інструментом відкритості та прозорості у діяльності органів влади, який активно застосовується в Україні. Їх проведення дозволяє вибудовувати регулярний діалог між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та громадськістю, підвищує якість підготовки рішень із важливих питань державного й суспільного життя, а також створює умови для реальної участі громадян у розробленні проєктів таких рішень з урахуванням громадської думки.

На відміну від процедури громадських обговорень, питання проведення громадської експертизи діяльності органів місцевого самоврядування не має чітко визначеного та уніфікованого правового регулювання в чинному

законодавстві України. Наразі на загальнодержавному рівні існує лише опосередкована нормативна база.

Так, Постановою Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. №976 затверджено Порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади, який визначає механізми ініціювання, організації та врахування результатів експертизи, здійснюваної інститутами громадянського суспільства та громадськими радами [41]. Хоча цей документ формально стосується органів виконавчої влади, постанова рекомендує органам місцевого самоврядування керуватися його положеннями під час організації громадської експертизи їхньої власної діяльності.

Однак через відсутність спеціального законодавчого акту, який би регламентував проведення громадської експертизи саме щодо органів місцевого самоврядування, кожна місцева рада самостійно визначає порядок здійснення такої діяльності, закріплюючи його у власних регламентах, положеннях або інших локальних нормативних актах. Це призводить до значної варіативності підходів:

- одні ради інтегрують громадську експертизу в роботу громадських рад чи консультативно-дорадчих органів;
- інші ухвалюють окремі детальні порядки проведення експертизи;
- дехто обмежується загальними процедурами розгляду звернень і запитів громадськості.

Унаслідок цього відсутність єдиного стандарту створює як потенційні переваги (гнучкість, можливість адаптації до специфіки громади), так і суттєві недоліки - нерівномірність процедур, відмінності в рівні прозорості та якості організації громадської експертизи між різними територіальними громадами [30].

Консультації з громадськістю можуть відбуватися у формі публічного громадського обговорення, електронних консультацій (прямі форми), а також вивчення громадської думки (опосередкована форма). За потреби всі ці форми можуть застосовуватися паралельно щодо одного й того самого питання.

Консультації з громадськістю є одним із ключових інструментів забезпечення відкритості та прозорості діяльності Миколаївської обласної ради. На своєму офіційному сайті рада має окремий розділ, присвячений взаємодії з громадськістю, де громадяни можуть подати електронні звернення, ініціювати або підтримати електронні петиції, а також ознайомитися з порядком проведення особистих прийомів [36]. Миколаївська обласна рада практикує проведення публічних громадських обговорень та електронних консультацій щодо проєктів рішень, які стосуються важливих питань життєдіяльності області. У межах таких консультацій мешканці можуть надсилати свої пропозиції та зауваження на офіційні електронні адреси, визначені в оголошеннях. До участі залучаються профільні структурні підрозділи та відповідальні посадові особи, що забезпечує фаховий аналіз отриманих матеріалів.

Окрему увагу рада приділяє механізму електронних звернень, який дозволяє громадянам звертати увагу обласної ради на окремі вагомі проблеми. Також доступні індивідуальні форми участі – письмові звернення та особисті прийоми, що сприяє оперативній комунікації між громадянами та представниками влади.

Так, упродовж 2024 року до Миколаївської обласної ради надійшло 273 звернення, що на 7 % менше, ніж у 2023 році (294 звернення). Із загальної кількості 239 звернень були письмовими. Водночас помітно зростає частка електронних звернень: 32 звернення подано засобами електронного зв'язку, і ця тенденція продовжує посилюватися. З урахуванням колективних звернень, протягом року з пропозиціями, заявами та скаргами до обласної ради звернулося 829 громадян. Питання, з якими звертаються громадяни, охоплюють досить широке коло проблем. Найбільш актуальні питання, що відображаються у зверненнях громадян за 2024 рік стосуються соціальної підтримки та соціального захисту, діяльності органів місцевого самоврядування, комунального господарства (рис. 2.2.) [15].

Рис. 2.2. Найбільш актуальні питання, що відображаються у зверненнях громадян до Миколаївської обласної ради за 2024 рік [15]

Варто зауважити, що питання соціальної підтримки та соціального захисту переважають у зверненнях громадян і в інших регіонах України. Так, аналіз заяв, пропозицій та скарг за 2024 рік до Вінницької обласної ради свідчить, що громадяни області порушують різні питання, але домінуючими є проблеми соціального захисту населення - 278 (47%). Більшість громадян скаржились на неналежний рівень пенсійного забезпечення, вимагали встановити соціальну справедливість у розмірах пенсій, а також забезпечення допомогою сімей військовослужбовців. Проблемними є питання щодо надання матеріальної допомоги, здебільшого на лікування, на оплату навчання дітей, ремонт житла тощо [18]. Дещо відрізняється тематика звернень до Чернігівської обласної ради, де у 2024 році у тематичній структурі звернень порушено 89 питань, більшість з яких стосувались освіти (14 звернень), житлової політики (13 звернень), по 10 звернень з питань комунального господарства і екології та

природних ресурсів, а також по 4 звернення з питань соціального захисту та охорони здоров'я [8].

Запит на публічну інформацію є однією з базових і водночас найбільш доступних форм комунікації громадськості з обласними радами. Він забезпечує реалізацію конституційного права громадян на отримання інформації про діяльність органів місцевого самоврядування та виступає інструментом відкритості, підзвітності й демократичності влади.

У контексті взаємодії обласної ради з громадськістю запит на інформацію виконує кілька ключових функцій:

1. Інформаційна функція. Забезпечує громадянам доступ до офіційних документів, рішень, програм, бюджету, кадрових та організаційних питань діяльності ради. Це створює умови для об'єктивного інформування про політику та управлінські процеси на регіональному рівні.

2. Контрольна функція. Завдяки отриманій інформації громадськість може здійснювати громадський контроль за діяльністю обласної ради, відстежувати виконання програм, цільове використання коштів, прозорість процедур тощо. Запити нерідко стають інструментом виявлення проблем або порушень у сфері публічного управління.

3. Комунікативна функція. Запит забезпечує офіційний канал зворотного зв'язку, через який громадяни або громадські організації можуть звертатися до ради з конкретними питаннями та отримувати офіційні відповіді в установлені законом строки. Це формує інституційний діалог між владою та суспільством.

4. Ініціативна функція. Інформація, отримана внаслідок запиту, може бути використана для подальших громадських ініціатив - підготовки пропозицій, петицій, проєктів рішень, аналітичних досліджень або адвокаційних кампаній.

Правове підґрунтя для подання запитів на інформацію визначене Законом України «Про доступ до публічної інформації» 2011 року, який зобов'язує обласні ради як розпорядників інформації відповідати на запити в максимально

стислі строки (5–20 днів), надавати інформацію у доступному форматі та забезпечувати прозорість своєї діяльності [54].

Наприклад, до Миколаївської обласної ради упродовж 2024 року до обласної ради надійшло 46 запитів на публічну інформацію відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації». Найбільшу частку становили звернення від громадян - загалом 30 запитів. Крім того, до розгляду було прийнято 12 запитів від об'єднань громадян, що не мають статусу юридичної особи, та 4 запити від юридичних осіб. І контексті запитів на інформації переважає електронний формат, адже переважна більшість запитів була подана саме в електронному форматі: 38 звернень надійшли електронною поштою. Традиційною поштою громадяни надіслали 5 запитів, а ще 2 запити були подані заявниками особисто (рис. 2.4.) [14].

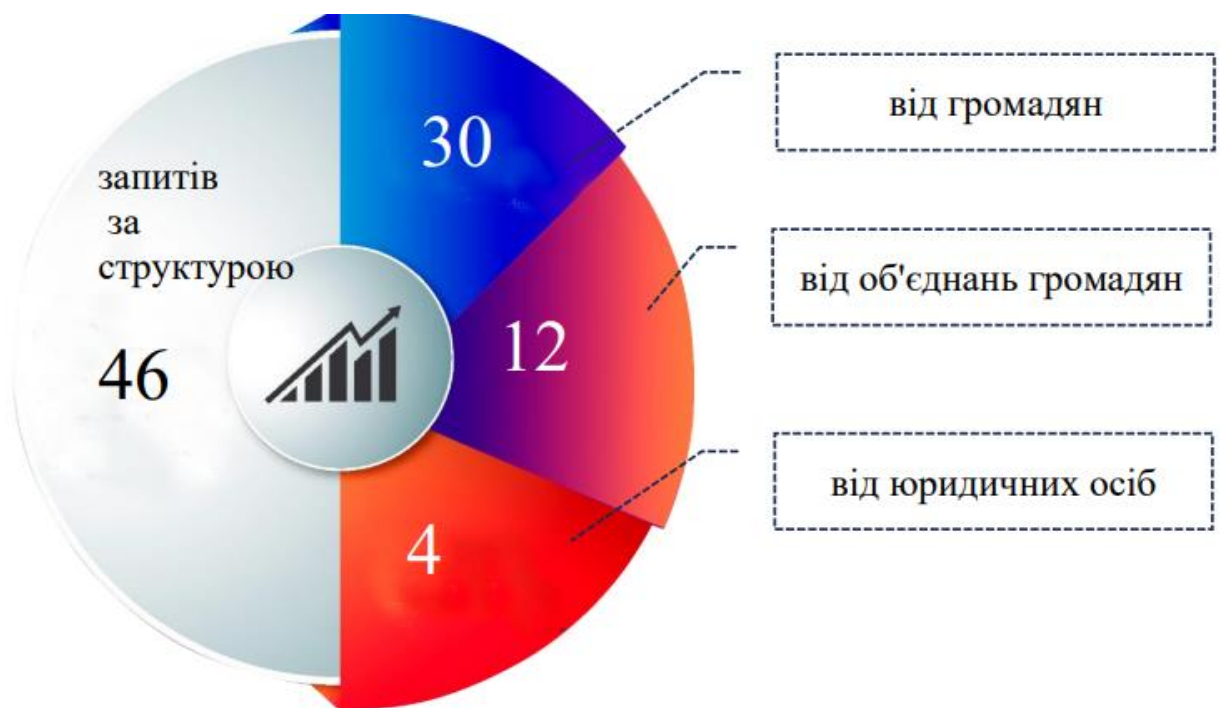

Рис. 2.4. Запити на інформацію, що надійшли до Миколаївської обласної ради у 2024 році [14]

Електронні звернення та електронні петиції набирають своєї популярності. Щоб електронну петицію була розглянуто на рівні обласної ради, вона повинна набрати встановлену кількість підписів у визначений

законодавством строк. Для петицій, адресованих органам місцевого самоврядування, зокрема обласним радам, чисельність необхідних підписів визначається статутом територіальної громади. Якщо статут відсутній, мінімальна кількість підписів залежить від чисельності населення області:

- до 1 000 жителів - не менше 50 підписів;
- від 1 000 до 5 000 жителів - не менше 75 підписів;
- від 5 000 до 50 000 жителів - не менше 100 підписів;
- від 100 000 до 500 000 жителів - не менше 250 підписів;
- від 500 000 до 1 000 000 жителів - не менше 500 підписів;
- понад 1 000 000 жителів - не менше 1 000 підписів.

Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», електронна петиція, яка у встановлений строк набрала необхідну кількість підписів, підлягає обов'язковому розгляду на сесії обласної ради, що забезпечує її офіційне опрацювання та можливість ухвалення відповідних рішень [53].

Слід відзначити, що сьогодні не в усіх областях можна подати електронну петицію до обласної ради. Зокрема, на сайті Полтавської обласної ради взагалі не передбачено такої можливості. Втім, законодавство не ставить обов'язкової вимоги застосування такого механізму комунікацій перед органами місцевого самоврядування. Це скоріше додаткова можливість для здійснення комунікації із громадянами.

Тривалий час проблемою подання електронних петицій до обласних рад було питання авторизації. Як зазначають О. Лялюк, К. Купріна та І. Олексенко, проблема аутентифікації користувачів у процесі подання петицій частково вирішується на рівні вищих органів влади завдяки використанню BankID або електронного цифрового підпису (ЕЦП). Проте у випадку петицій до органів місцевого самоврядування, зокрема обласних рад, ситуація значно складніша: на багатьох офіційних сайтах користувачі можуть реєструватися лише через електронну пошту, без належної офіційної верифікації. Це створює ризики фальсифікацій, ускладнює встановлення справжнього автора петиції та перешкоджає адекватному реагуванню на її зміст [26].

Тому на законодавчому рівні необхідно встановити єдині вимоги до ідентифікації осіб, які подають або підтримують електронні петиції. Для запобігання фальсифікаціям і «фейковим» акаунтам участь у створенні та голосуванні за петиції повинні мати лише ті користувачі, що пройшли перевірку через BankID або ЕЦП. Впровадження таких уніфікованих стандартів авторизації на порталах органів місцевого самоврядування забезпечить прозорість процесу, захист від маніпуляцій та підвищить довіру громадян до системи електронних петицій.

Варто наголосити, що позитивні практики вже є. Так, для подання електронної петиції до Дніпропетровської та Запорізької обласних ради, необхідно авторизуватися через BankID або електронний цифровий підпис (рис. 2.3.).

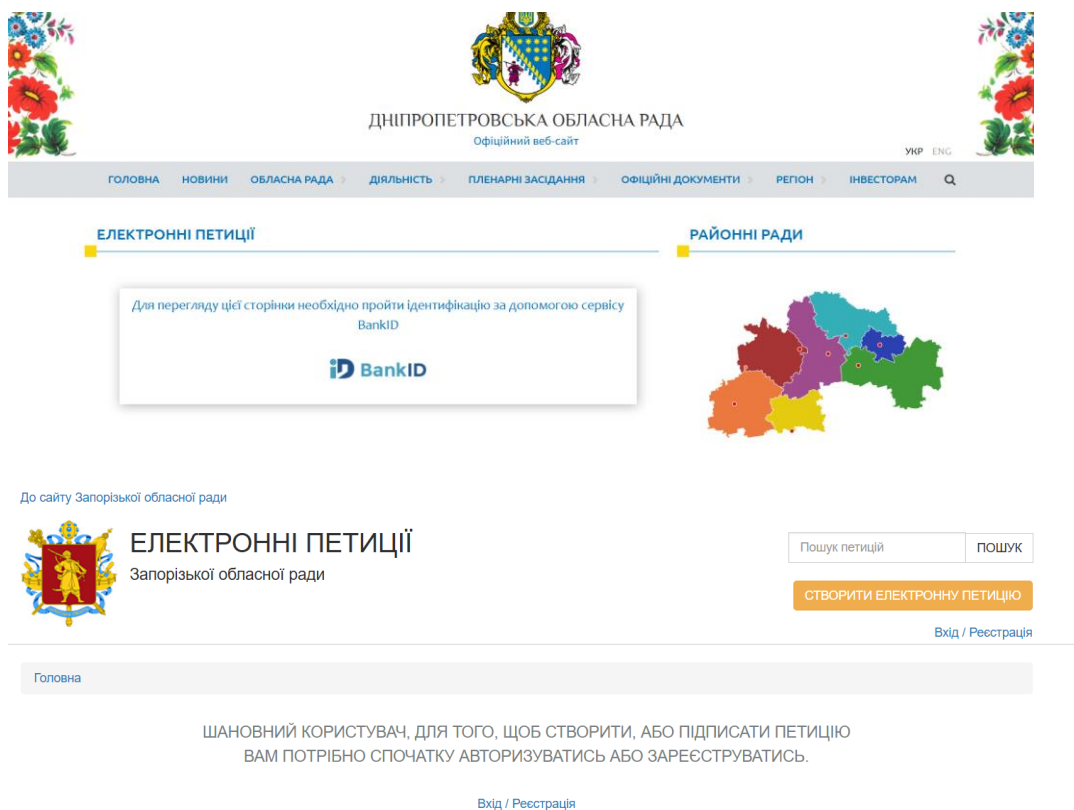

Рис. 2.3. Подання електронних петицій до Дніпропетровської та Запорізької обласних рад [35; 34]

Важливим елементом комунікації між обласною владою та жителями регіону є діяльність місцевих засобів масової інформації. Науковець М. Пахнін у своїх дослідженнях наголошує на специфіці взаємодії органів влади із ЗМІ, зазначаючи, що голови місцевих рад мають регулярно проводити пресконференції. На таких заходах вони інформують журналістів про ключові події минулого періоду, представляють плани роботи на найближчий час та надають офіційні коментарі щодо актуальних питань. Це сприяє формуванню та поширенню офіційної позиції влади серед мешканців області [40, с. 179].

Водночас подібні комунікаційні практики мають і певні ризики. Представники обласної влади інколи можуть використовувати пресконференції для зміщення суспільної уваги - відволікаючи її від важливих або проблемних питань шляхом акцентування на темах, які є вигідними для посадовців. Такий підхід не забезпечує справжньої прозорості й може призводити до того, що громада отримує неповну або викривлену інформацію про діяльність органів влади, що ускладнює формування ефективної взаємодії між владою та громадськістю.

Значною популярністю серед мешканців користується практика участі керівників органів обласної влади та депутатів в прямих ефірах на місцевих телеканалах і радіостанціях. Особливістю цього формату є можливість ставити запитання не лише ведучому, а й безпосередньо очільникам обласних органів влади. Такий механізм забезпечує ширший доступ громадян до комунікації, адже не кожен має змогу потрапити на особистий прийом. До того ж публічний характер запитання та відповіді сприяє підвищенню довіри до процесу розв'язання проблем. Наприклад, голова Миколаївської обласної ради дав розгорнуте інтерв'ю телеканалу Март [2], голова Полтавської обласної ради також дав інтерв'ю Суспільному [17], депутати Івано-Франківської обласної ради регулярно дають інтерв'ю місцевим ЗМІ [33].

Для посадових осіб обласної ради участь у таких ефірах також є позитивною. Вони можуть продемонструвати відкритість, висвітлити позицію свого органу, надати роз'яснення щодо рішень чи планів, а також отримати

актуальний зворотний зв'язок. Це дозволяє враховувати думки жителів області та зменшує навантаження на працівників, які опрацьовують письмові, електронні та усні звернення.

Одним із ключових механізмів взаємодії обласної ради з громадськістю є інформування населення про її діяльність. Найчастіше саме обласні ради ініціюють публікацію матеріалів щодо прийнятих рішень, реалізованих програм та досягнутих результатів роботи. Практично всі обласні ради України мають офіційні вебсайти, які виступають основним каналом поширення актуальної інформації, забезпечуючи прозорість управлінських процесів та доступ громадян до публічних даних. Наприклад, Миколаївська обласна рада розміщує на своєму вебпорталі відомості про діяльність ради та її структурних підрозділів [36].

Сучасні органи влади все активніше використовують цифрові платформи для комунікації з населенням, зокрема соціальні мережі. Так, Миколаївська обласна рада має офіційну сторінку у Facebook [39], що дозволяє забезпечити двосторонній зв'язок: громадяни можуть отримувати актуальну інформацію, реагувати на публікації, залишати коментарі та задавати запитання. У відповідь працівники ради активно опрацьовують відгуки, надають роз'яснення та враховують пропозиції користувачів, що підвищує прозорість діяльності та ефективність взаємодії з населенням через цифрові канали.

Крім того, Миколаївська обласна рада веде активну присутність і в інших соціальних мережах. Наприклад, Instagram використовується для донесення інформації у форматі відео- та фото-контенту, орієнтованого на активну молодь [74]. Також рада має власний YouTube-канал [29], на якому транслюються засідання сесій обласної ради, робота постійних комісій, заходи Ради ветеранів при голові облради та інші відеоматеріали, що висвітлюють діяльність ради та забезпечують відкритість її роботи для широкого загалу.

Втім, не всі обласні ради представлені у соціальних мережах, що на нашу думку, є недоліком їх комунікативної роботи із громадськістю. Аналіз даних щодо присутності обласних рад України у соціальних мережах та на YouTube,

представлений у додатку А, показує кілька важливих тенденцій. По-перше, більшість обласних рад (21 з 24) мають власні YouTube-канали. Найбільше підписників мають канали Дніпропетровської облради (939), Львівської (927) та Запорізької (954), хоча абсолютна кількість підписників порівняно з загальною чисельністю населення області залишається невисокою. По-друге, практично всі обласні ради мають активні сторінки у Facebook (крім Донецької облради). Найбільша аудиторія у Facebook є у Дніпропетровської облради (29 тис. підписників), Закарпатської (20 тис.) та Львівської (18 тис.). Значно менше обласних рад присутні в Instagram: лише Миколаївська, Сумська, Харківська, Херсонська та Черкаська. Кількість підписників у Instagram значно менша порівняно з Facebook: від 34 - у Сумської облради до 1799 - у Миколаївської облради. Це свідчить про те, що Instagram поки що не є пріоритетним каналом комунікації для більшості обласних рад, хоча він може бути ефективним для роботи з молодіжною аудиторією та візуальним контентом.

Отже, Facebook залишається найпопулярнішою платформою для комунікації обласних рад із громадськістю. YouTube активно використовується для трансляцій та публікації відео, але охоплення аудиторії обмежене через відносно невелику кількість підписників. Instagram поки що використовується обмежено і здебільшого для візуального контенту та молодіжної аудиторії. Деякі обласні ради (особливо Донецька) через об'єктивні причини не ведуть активну присутність у соцмережах або її обмежено.

Комунікація обласних рад із громадськістю може відбуватися і у неформальний спосіб – через проведення конкурсів, соціальних заходів, просвітницьких заходів (конференцій, семінарів, круглих столів тощо) за участю представників громадськості.

Сьогодні обласні ради в нашій державі мають і такий опосередкований канал комунікації із громадськістю як агенції регіонального розвитку (АРР). Звичайно АРР не є структурним підрозділом обласної ради, але вона може виступати посередником або каналом комунікації між обласною радою та громадськістю. Адже однією з ключових функцій Агенцій регіонального

розвитку є забезпечення ефективного взаємодіяння між органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, бізнес-структурами та жителями громад. Завдяки проведенню відкритих консультацій, публічних заходів, форумів, «круглих столів» та опитувань, Агенції створюють механізми зворотного зв'язку з громадськістю, що дозволяє враховувати реальні потреби населення при плануванні та реалізації соціально-економічних і культурних ініціатив.

Міністерство розвитку громад та територій України визначає Агенції регіонального розвитку як стратегічних партнерів у реалізації державної регіональної політики на місцевому рівні. Їхня діяльність розглядається як ефективний інструмент впровадження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, яка спрямована на посилення соціально-економічної та територіальної згуртованості країни, підвищення стійкості регіонів і громад до зовнішніх викликів та забезпечення сталого розвитку територій [13].

Обласні ради в Україні взаємодіють із благодійними фондами та громадськими організаціями як частина своєї комунікаційної політики та системи залучення громадськості до управління регіоном. Така взаємодія може мати різні форми – від спільної розробки програм соціальної підтримки та культурних ініціатив до проведення публічних заходів і консультацій. Наприклад, Миколаївська обласна рада співпрацює з місцевими благодійними фондами у сфері підтримки ветеранів, організовуючи спільні проєкти з надання матеріальної та психологічної допомоги. Громадські організації, такі як ветеранські спілки, беруть участь у розробці Комплексної програми соціальної підтримки ветеранів на 2025–2027 роки, де обласна рада погоджує пропозиції щодо пріоритетних напрямів роботи та надає ресурсну підтримку.

Ще один приклад – співпраця Закарпатської обласної ради з благодійним фондом «Сучасна Україна» у рамках соціальних програм для дітей, які постраждали внаслідок російської військової агресії, та жінок, що втратили чоловіків на війні. Завдяки координації з обласною радою фонд проводить

навчальні програми, забезпечує медичну та гуманітарну допомогу, а рада сприяє виділенню приміщень, організаційному супроводу та інформуванню населення про доступні послуги [11].

Громадські організації також беруть участь у моніторингу виконання обласних програм. Наприклад, у Вінницькій області ГО «Центр підтримки громад» залучена до оцінки реалізації програм з розвитку молодіжних ініціатив та екологічних проєктів, надаючи обласній раді зворотний зв'язок про ефективність заходів та їх вплив на місцеву громаду. Крім того, обласні ради організовують форуми та круглі столи, де разом із фондами та ГО обговорюються проблеми соціальної підтримки, інклюзивності та розвитку культурних програм. Такі заходи проводяться відкрито для громадськості, що дозволяє не лише залучити додаткові ресурси, а й підвищити прозорість і підзвітність роботи ради.

Взаємодія з благодійними фондами та громадськими організаціями дозволяє обласним радам краще враховувати потреби населення, оперативно реагувати на соціальні виклики, а також формувати партнерські відносини з громадянським суспільством, що підвищує довіру до органів влади та стимулює активність мешканців регіону.

Отже, обласні ради України застосовують різноманітні механізми комунікації з громадськістю, що спрямовані на забезпечення відкритості, прозорості та підзвітності їхньої діяльності. Серед ключових інструментів – громадські ради, консультації, публічні обговорення, електронні петиції та звернення, запити на публічну інформацію, участь у ЗМІ та соціальних мережах.

Висновки до розділу 2

Підсумовуючи викладене у другому розділі, можна зробити наступні висновки:

По-перше, нормативно-правова база комунікації обласних рад з громадськістю є комплексною, багаторівневою системою, що поєднує міжнародні стандарти, національні закони та локальні регламенти,

забезпечуючи правові умови для прозорого та ефективного взаємодії влади та громадян. Обласні ради видають локальні акти, розпорядження та інструкції, що регламентують особистий та виїзний прийом громадян, порядок подання запитів на інформацію, проведення консультацій та громадських обговорень. Це дозволяє забезпечити відкритість, підзвітність та участь громадян у прийнятті рішень місцевого значення. Водночас вплив воєнного стану обмежив доступ до частини інформаційних ресурсів та засобів участі громадян у процесах прийняття рішень, що підкреслює необхідність постійного розвитку гнучких механізмів комунікації, включаючи електронні звернення, відкриті дані та публічні консультації

По-друге, система комунікації обласних рад з громадськістю в Україні поєднує формальні та неформальні механізми взаємодії, спрямовані на забезпечення прозорості, відкритості та підзвітності. До ключових інструментів належать громадські ради, публічні консультації, електронні петиції та звернення, запити на інформацію, участь у ЗМІ та соціальних мережах. Консультативно-дорадчі органи, такі як громадські ради, можуть виконувати функцію майданчика для діалогу між владою та громадянами, хоча ефективність їхньої роботи часто обмежена через нерівномірне використання та недостатнє висвітлення діяльності. Агенції регіонального розвитку, хоч і не є структурними підрозділами обласних рад, виступають посередниками у комунікації, організовуючи відкриті консультації, форуми та круглі столи, що забезпечує зворотний зв'язок та врахування потреб громади.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНІКАЦІЇ ОБЛАСНИХ РАД З ГРОМАДСЬКІСТЮ В УКРАЇНІ

3.1. Ключові недоліки комунікації між обласними радами та громадськістю в Україні

Комунікація між обласними радами та громадськістю в Україні, незважаючи на наявність розгалуженої нормативно-правової бази, має низку суттєвих недоліків. Насамперед, зберігається обмежений рівень відкритості та прозорості у прийнятті рішень, особливо під час воєнного стану, коли тимчасово призупиняються оприлюднення проєктів нормативних актів та доступ до електронних сервісів.

Як зазначає О. Ніцевич, під час воєнного стану в Україні запроваджено ряд обмежень, що істотно вплинули на можливості громадського контролю за діяльністю органів державної влади. Зокрема, зміни до статті 90 Закону України «Про Національну поліцію» передбачають тимчасове припинення громадського контролю за діяльністю поліції. Це фактично позбавляє громадян можливості подавати скарги чи звернення щодо дій поліцейських та ініціювати процедури публічного нагляду або моніторингу правоохоронних органів. Крім того, органи місцевого самоврядування тимчасово втрачають право висловлювати недовіру керівникам підрозділів поліції, що зменшує підзвітність місцевих правоохоронних органів. Додатково обмежується доступ до відкритих електронних реєстрів та інших джерел публічної інформації, ускладнюючи незалежний контроль за рішеннями та діями державних структур [32].

Найважливішою проблемою комунікації обласних рад із громадськістю є активізація членів територіальних громад для контролю за діяльністю рад. Важливим залишається також просвітницький аспект – інформування громадян про їхні права у сфері місцевого самоврядування та стимулювання їхньої участі

у механізмах врядування, стратегічному плануванні розвитку регіону, розробці місцевої політики тощо.

Громадяни мають активніше користуватися можливостями е-петицій на обласному рівні, а обласні ради – оперативно та якісно реалізовувати підтримані ініціативи. Поширення практики громадських бюджетів та просування моделі участі громад також потребує уваги. Для повноцінної участі громадян необхідно подолати цифрову нерівність у доступі до ІКТ та навичках користування ними, адже обізнаність про е-демократію та інструменти електронної участі в регіонах залишається низькою.

Обласні ради мають разом із державною владою працювати над подоланням цифрової нерівності, оскільки ІКТ дозволяють оперативно інформувати всі зацікавлені сторони про нагальні проблеми. Крім того, важливо покращувати роботу зі зверненнями громадян у формі пропозицій, які є ефективним інструментом безпосередньої участі громадян у вирішенні питань регіонального значення та впливі на регіональну політику.

Ще однією вагомою проблемою комунікації обласних рад з громадськістю є те, що вони часто не створюють громадські ради, які мали б виконувати роль основного консультативно-дорадчого органу. Без громадських рад обласні ради ухвалюють рішення без належного обговорення з громадою, що обмежує участь громадян у формуванні регіональної політики та зменшує прозорість діяльності ради. Відсутність цих органів ускладнює зворотний зв'язок, скорочує можливості громадськості подавати пропозиції, зауваження чи скарги, а також контролювати виконання рішень, бюджетних програм та соціально-економічних ініціатив.

Також варто сказати і про низький рівень інституційної спроможності обласних рад до ефективної взаємодії з населенням. У більшості обласних рад відсутні фахівці, які системно займаються публічними комунікаціями, організацією громадських консультацій та забезпеченням інформаційної відкритості. Натомість переважає адміністративно-командний стиль управління, який не передбачає широкого залучення громадян до процесів ухвалення

рішень і формування регіональної політики. Це обмежує можливості громадян впливати на розвиток своїх територій та знижує рівень підзвітності ради.

Недостатня поінформованість населення про існуючі механізми участі у прийнятті рішень також є серйозним бар'єром. Значна частина громадян не знає, як можна ініціювати консультацію, подати електронну петицію або долучитися до роботи громадських рад чи інших консультативних органів при обласних радах. Це вказує на гостру потребу у розвитку громадянської освіти та формуванні культури участі на регіональному рівні.

Додатковою проблемою є асиметрія доступу до інформації. Незважаючи на наявність Закону України «Про доступ до публічної інформації», деякі обласні ради обмежують відкритість, неналежним чином ведуть офіційні вебсайти, рідко оновлюють звіти або затягують надання відповідей на запити громадян. Це значно знижує прозорість діяльності ради та рівень довіри до її рішень.

Особливу увагу слід приділити питанню інформування громадян про діяльність обласних рад. Незважаючи на законодавчі вимоги щодо відкритості, більшість офіційних вебсайтів обласних рад обмежується мінімальним набором документів - нормативно-правовими актами, кількома звітами чи повідомленнями про прийоми громадян. Водночас практично відсутня інформація про реальні форми залучення населення: громадські слухання, публічні консультації, круглі столи, стратегічне планування. Такий підхід формує враження віддаленості влади від громади та знижує рівень довіри громадян до органів регіонального самоврядування.

Вебресурси обласних рад мають виконувати роль інтерактивної платформи для двосторонньої комунікації, де громадяни можуть не лише отримувати інформацію, а й подавати пропозиції, брати участь у обговореннях та моніторити реалізацію рішень. Використання сайтів лише як «дошки оголошень» або архіву документів є неефективним і суперечить сучасним стандартам відкритого врядування. Належне наповнення та інтерактивність

вебресурсів може стати потужним інструментом розвитку електронної демократії, підвищення прозорості, підзвітності та довіри до обласних рад.

Не менш важливим є аспект зрозумілості поданої інформації. Часто документи та повідомлення для громадськості містять складну термінологію, перенасичені юридичними формулюваннями та неадаптовані для ширшого кола громадян. Це ускладнює сприйняття, знижує ефективність комунікації та перешкоджає активному залученню населення у процеси розробки та реалізації регіональної політики [61].

Сьогодні існує і недостатня ефективність у роботі з електронними зверненнями та публічними запитами, що ускладнює своєчасне реагування на потреби громадян. Часто через нестачу кадрів.

Слід відзначити, що не всі громади в нашій державі мають рівний доступ до інформації: технічна або адміністративна недосконалість платформ, відсутність регулярного оновлення вебсайтів і обмежена присутність обласних рад у соціальних мережах створюють бар'єри для залучення.

Як показав аналіз присутності обласних рад України у соціальних мережах, облради не в повній мірі використовують цей механізм комунікації. У багатьох обласних рад відсутня чітка стратегія ведення соціальних мереж, пости публікуються нерегулярно, часто обмежуючись офіційними повідомленнями чи архівними документами, що не стимулює інтерактивну взаємодію з громадянами. Часто відсутні механізми зворотного зв'язку: коментарі або запити громадян залишаються без відповіді, а соціальні мережі використовуються лише як односторонній канал інформування.

Ще однією проблемою є недостатня адаптація контенту під аудиторію: повідомлення часто написані складною мовою, насичені юридичною чи бюрократичною термінологією, що ускладнює сприйняття для пересічного користувача. Низька візуальна привабливість матеріалів, відсутність інтерактивних елементів (опитування, голосування, оприлюднення проєктів рішень для обговорення) також обмежує залучення громадян.

Соціальні мережі, які ведуться в рамках офіційних державних облікових записів, вважаються електронними публічними записами. Для працівників обласних рад це означає, що будь-які повідомлення, розміщені на офіційних сторінках, включаючи публікації, репости та прямі повідомлення, підлягають збереженню та доступу для запитів громадськості. Відтак кожен працівник обласної ради повинен пам'ятати про публічний характер своїх комунікацій у цифровому середовищі.

Особливо важливими соціальні мережі стають у кризових ситуаціях. Вони дозволяють обласним радам швидко інформувати населення, давати надійні роз'яснення, організовувати двосторонній обмін інформацією та контролювати розповсюдження фейкових повідомлень. Соціальні медіа сприяють виправленню дезінформації у реальному часі та зниженню ризику паніки серед громадян.

Водночас одним із викликів є дублювання контенту між різними органами влади, що зменшує інтерес користувачів та кількість підписників конкретної сторінки. Тому обласні ради повинні орієнтуватися на створення оригінального контенту, що підвищує привабливість сторінки та ефективність каналу комунікації.

Ще однією проблемою є організаційне забезпечення ведення соціальних мереж. Хоча в обласних радах існують відділи зв'язків з громадськістю та комунікацій, рідко передбачено окрему посаду SMM-менеджера або адміністратора соціальних мереж у штатному розписі. Відповідно, для якісної роботи з контентом необхідно створювати відповідний функціонал або окремі посади.

Отже, комунікація обласних рад з громадськістю в Україні має низку суттєвих проблем: обмежена прозорість і відкритість, відсутність громадських рад, низька інституційна спроможність та недостатня поінформованість громадян про механізми участі. Вебсайти та соціальні мережі часто використовуються лише для одностороннього інформування, без інтерактивності та адаптації контенту, що знижує довіру населення та

ефективність залучення громадян. Для покращення ситуації необхідно посилити відкритість, створювати громадські ради, розвивати електронні сервіси та професійно вести комунікацію через соціальні мережі.

3.2. Напрямки вдосконалення комунікації обласних рад із громадськістю

Війна та обмеження, пов'язані з воєнним станом, не можуть стати причиною повного припинення взаємодії обласних рад із громадянами. Навпаки, в умовах підвищеної суспільної активності, коли громадяни готові долучатися до волонтерських ініціатив, допомоги постраждалим регіонам та участі у стратегічному плануванні розвитку територій, влада має максимально використовувати можливості залучення населення до процесів прийняття рішень.

Обласні ради мають забезпечити чітке і зрозуміле інформування населення про дію чинних обмежень у зв'язку з воєнним станом. Це можна реалізовувати через публічні зустрічі, відеозвернення, тематичні інформаційні кампанії, офіційні повідомлення на вебсайтах та соціальних платформах ради. Важливо пояснювати громадянам, які процеси залучення залишаються доступними, а які тимчасово обмежені, аби уникнути невпевненості або недовіри до органів влади.

У контексті комунікацій обласних рад із громадськістю особливо важливо забезпечувати завчасне та системне оприлюднення інформації про діяльність рад, їхніх виконавчих органів та постійних комісій. Це передбачає публікацію порядків денних засідань, протоколів, стенограм та відеозаписів відкритих частин сесій і засідань комісій у строки, що не перевищують семи днів після ухвалення рішень. Така практика сприяє підвищенню прозорості діяльності обласних рад, формує довіру громадян і підтримує принципи

підзвітності навіть у кризових умовах, коли через воєнний стан доступ до інформації може бути обмеженим.

Позитивним прикладом у цьому контексті є практика Миколаївської обласної ради, яка веде власний YouTube-канал для онлайн-трансляцій засідань ради та депутатських комісій. Обмеження на висвітлення питань оборонного характеру є виправданими з точки зору безпеки, проте сама наявність відкритого цифрового ресурсу забезпечує громадянам можливість контролювати діяльність представницького органу та отримувати актуальну інформацію про прийняті рішення. Подібні інструменти електронної демократії дозволяють обласним радам підтримувати двосторонній зв'язок із територіальними громадами, оперативно реагувати на потреби громадян та стимулювати їхню активну участь у місцевому самоврядуванні.

Ключовим завданням для покращення комунікаційної спроможності обласних рад є створення правових механізмів, які б регламентували громадський контроль. Розробка спеціального законопроекту «Про громадський контроль» могла б надати цілісну нормативну основу для реалізації участі громадян у діяльності обласних рад, визначити форми та процедури контролю, права та обов'язки громадськості та посадовців, а також наслідки порушень встановлених правил. Для обласних рад це означало б чітке визначення того, як органи влади зобов'язані звітувати перед громадою, як громадяни можуть ініціювати моніторинг рішень та діяльності ради, а також які стандарти прозорості й підзвітності мають дотримуватися представники обласного рівня.

Упровадження таких механізмів дозволить не лише посилити участь громадян у стратегічному плануванні та прийнятті рішень на регіональному рівні, а й створить реальний інструмент для контролю за діяльністю обласних рад. Це сприятиме зміцненню демократичних інститутів, підвищенню довіри суспільства до місцевої влади та розвитку культури громадської участі навіть у складних умовах воєнного стану.

Для підвищення ефективності інституту електронних петицій в Україні доцільно запровадити комплекс заходів, спрямованих на вдосконалення правового регулювання, підвищення прозорості процесу та забезпечення належного рівня комунікації між громадянами й органами публічної влади.

По-перше, необхідно уніфікувати правове регулювання механізму електронних петицій, закріпивши в Законах України «Про звернення громадян» та «Про місцеве самоврядування в Україні» обов'язок місцевих рад розробляти власні регламенти розгляду петицій на основі Типового положення. У такому положенні мають бути визначені ключові процедурні аспекти – строки розгляду, мінімальна кількість підписів, порядок збору та фіксації голосів. Це забезпечить єдність підходів і прозорість процесу на місцевому рівні.

По-друге, слід стандартизувати процедури ідентифікації громадян шляхом обов'язкового використання електронного підпису або системи BankID. Такий підхід гарантує достовірність подання й підтримки петицій, мінімізує ризики фальсифікацій і підвищує рівень довіри до системи електронних звернень.

По-третє, варто запровадити законодавче визначення кола питань, щодо яких можуть подаватися електронні петиції. Це дозволить зосередити діяльність органів публічної влади на розгляді звернень, що належать до їхньої компетенції, та підвищить ефективність ухвалення рішень.

По-четверте, необхідно вдосконалити механізми модерації електронних петицій. Йдеться про створення системи фільтрації та попереднього відбору звернень, які відповідають встановленим критеріям суспільної значущості, а також про недопущення публікації звернень із некоректним або образливим змістом.

По-п'яте, доцільно встановити чіткі вимоги до змісту відповіді органів влади на петицію. Вона має містити обґрунтоване пояснення суті звернення, посилання на відповідні норми законодавства, а також конкретні дії або рішення, які планується вжити для вирішення порушеного питання.

Крім того, слід розширити доступ до сервісу електронних петицій, забезпечивши належне функціонування офіційних веб-ресурсів органів місцевого самоврядування та надання детальних інструкцій користувачам щодо процедури подання звернень.

Також обласним радам в Україні варто розробити та впроваджувати заходи для підтримки відкритості комунікацій. Навіть якщо певна інформація обмежується з міркувань безпеки, не можна повністю закривати офіційні ресурси. Сайти та соціальні мережі обласних рад мають залишатися активними комунікаційними платформами, де публікуються оновлення, звіти, анонси консультацій та інші матеріали, які не становлять загрози безпеці. При цьому контент повинен бути адаптований для широкої аудиторії, зрозумілий і структурований так, щоб громадяни могли швидко орієнтуватися в інформації.

Для обласних рад критично важливо забезпечити доступність та ефективність власних вебресурсів, адже сайт ради є ключовою платформою комунікації з громадськістю, інструментом прозорості та підзвітності. Доступність вебсайтів передбачає, що всі користувачі, незалежно від фізичних обмежень чи особливостей сприйняття, можуть отримувати повну інформацію та взаємодіяти з ресурсом.

В Україні вебдоступність регламентується постановою Кабінету Міністрів України №757 від 21.07.2023 р., яка зобов'язує державні органи привести сайти, онлайн-портали та застосунки у відповідність до державного стандарту вебдоступності на основі рекомендацій WCAG 2.1. Це включає забезпечення доступу для людей із порушеннями зору, слуху та іншими функціональними обмеженнями [61].

Усі тексти, графіки, інфографіка та відео на вебсайтах обласних рад мають бути доступними для сприйняття різними категоріями користувачів. Для цього необхідно забезпечити альтернативний текст для зображень, текстові дублікати інфографіки та схем, а також субтитри та синхронний переклад відео на українську жестову мову. Відео- та аудіоматеріали повинні супроводжуватися титрами та звукописом ключової інформації, що дозволяє

людям із порушенням зору чи слуху отримувати повний обсяг даних. Доступність інтерфейсу та взаємодії передбачає, що всі функції сайту будуть доступні через клавіатуру, голосові команди та інші допоміжні технології, а навігація буде зручною завдяки чіткій структурі меню та контекстним заголовкам, які легко зчитуються скрінрідерами. Вебсайт має інтегрувати версію для людей із порушеннями зору, забезпечуючи можливість збільшення шрифту та використання контрастних кольорів без обмежень у функціональності.

Інформація на сайті має подаватися простими та зрозумілими формулюваннями, уникати перевантаження складною термінологією та складними конструкціями, а структура сторінок і інструкції мають бути логічними та доступними для користувачів. Сайт повинен коректно працювати у різних браузерах та на різних пристроях, включно з мобільними телефонами та планшетами, а також забезпечувати сумісність із допоміжними технологіями, які використовують люди з інвалідністю. При розробці або оновленні сайту обласні ради мають передбачати функції для користувачів із порушеннями зору, слуху та моторики, залучати людей із різними видами інвалідності до тестування сайту та виправляти виявлені недоліки до його запуску.

Усі відео- та аудіоматеріали повинні супроводжуватися субтитрами та перекладом на жестову мову, а інфографіка, схеми та графіки дублюватися текстовими описами. Структура та функціональність сайту на мобільних пристроях повинні зберігатися, а робота всіх кнопок, форм та меню перевірятися на смартфонах і планшетах [61]. Важливо регулярно оновлювати сайт, публікувати повний перелік новин, документів, рішень, звітів та відеозаписів сесій обласної ради, використовуючи його як інтерактивний майданчик для комунікації з громадськістю, а не лише як архів документів. Користувачам слід надавати детальні інструкції та навчальні матеріали щодо використання всіх сервісів сайту, зокрема для подання електронних петицій та участі у громадських консультаціях, щоб забезпечити дійсно ефективну та інклюзивну взаємодію громадян з обласною радою.

Український науковець П. Фармхаус слушно підкреслює, що для ефективного використання соціальних мереж органами влади в Україні необхідно проводити детальний і системний аналіз цільової аудиторії. Такий аналіз передбачає визначення ключових характеристик користувачів - віку, інтересів, потреб, запитів та інших параметрів, а також використання аналітичних методів, зокрема опитувань, внутрішніх показників соціальних платформ і зовнішніх аналітичних інструментів [68]. Крім того, важливим є врахування досвіду західних партнерських країн та класифікація соціальних мереж за стилем комунікації: Facebook сприяє представницькій взаємодії, Instagram - неформальній, а Telegram - фактологічній та оголошувальній взаємодії. Використання цих підходів дозволяє глибше розуміти аудиторію, її потреби та очікування, що, у свою чергу, підвищує ефективність комунікаційних стратегій органів влади та покращує взаємодію з громадянами.

Додатково, П. Фармхаус наголошує на важливості ведення обліку ключових показників ефективності присутності органів влади у соціальних мережах. Один із найважливіших інструментів оцінки - коефіцієнт залучення (engagement rate), який демонструє рівень взаємодії користувачів із контентом. На деяких платформах, як-от Twitter чи YouTube, цей показник розраховується автоматично, тоді як для Facebook та Instagram його потрібно визначати самостійно. Формула розрахунку передбачає ділення загальної кількості взаємодій (лайків, коментарів, поширень, кліків) на загальну кількість переглядів або охоплення аудиторії. Регулярний моніторинг цих показників дозволяє обласним радам та іншим органам публічної влади оцінювати ефективність комунікацій, коригувати контент і стратегічно планувати подальшу взаємодію з громадянами [68].

Для ефективного використання соціальних медіа обласним радам необхідно розробляти чіткі політики та стратегії ведення цифрових комунікацій. Такі документи повинні поєднувати плани, процеси та технології, що сприяють підвищенню прозорості діяльності, захисту репутації органу влади та оперативному реагуванню на запити публічних записів. Досвід США та Канади

демонструє, що інструкції для публічних службовців мають регламентувати використання соціальних медіа як для офіційних цілей, так і для особистого користування, при цьому будь-яке спілкування не повинно завдавати шкоди репутації державного органу.

Для обласних рад України важливо створити власні інструкції, які визначатимуть алгоритми роботи працівників у соціальних мережах. Надійна політика має включати:

- визначення осіб, яким дозволено адмініструвати офіційні сторінки ради;
- правила використання особистих акаунтів для обговорення питань діяльності ради та механізми збереження такого контенту;
- обмеження щодо того, яку інформацію можна публікувати, а також регламентацію коментарів і відповідей на запити громадян;
- наслідки недотримання правил використання соціальних медіа.

Для працівників обласних рад важливо проходити спеціалізоване навчання щодо ведення соціальних медіа. Світовий досвід показує ефективність підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері електронного урядування через магістерські та аспірантські програми, що функціонують у багатьох країнах з 2000 року. Таке навчання допомагає працівникам органів влади ефективно використовувати соціальні медіа для комунікації з населенням та оперативного реагування на інформаційні виклики [68].

Комунікація обласних рад з громадськістю – особисті прийоми, тренінги, форуми, інформування через вебсайт та соціальні мережі – має базуватися на принципах етичності, інклюзивності та гендерної чутливості, оскільки від якості взаємодії з громадськістю значною мірою залежить довіра населення та ефективність реалізації місцевих політик.

Вживання фемінітивів у публічних виступах, офіційних документах, матеріалах для соціальних мереж та на вебсайтах обласних рад є одним із ключових елементів сучасної комунікативної культури. Це дозволяє підкреслити реальну участь жінок у різних сферах діяльності ради, визнати

їхній внесок у професійну та суспільну роботу, сприяти утвердженню рівності та формуванню поважного ставлення до ролі жінок у розвитку регіону. Водночас використання фемінітивів не є обов'язком, а має враховувати особистий вибір конкретної особи: якщо жінка не бажає, щоб щодо неї застосовували такі форми, її право на самовизначення слід поважати. Такий підхід відповідає базовим принципам етичної комунікації та недискримінації, а також забезпечує інклюзивність інформаційного середовища.

Особлива увага має приділятися комунікації з внутрішньо переміщеними особами (ВПО), оскільки в умовах війни в Україні ця категорія громадян є однією з найуразливіших. Недопустимим є використання узагальнених або зневажливих позначень на кшталт «східняки», «ті, зі сходу» чи «приїхавші», оскільки вони можуть формувати бар'єри у спілкуванні, спричиняти травматичні асоціації та відчуження. Коректною є нейтральна термінологія, наприклад «внутрішньо переміщені особи», «громадяни, що вимушено переїхали» або «люди, які знайшли притулок у громаді». Використання таких формулювань відповідає принципам інклюзивної комунікації, підкреслює повагу до гідності кожної людини та спрямоване на формування атмосфери об'єднання й партнерства між радою та громадянами.

Не менш важливим є забезпечення етичної та правильної комунікації з військовослужбовцями, ветеранами та учасниками бойових дій, оскільки обласні ради реалізують численні соціальні та регіональні проєкти, що стосуються цієї категорії громадян. Для осіб, які завершили службу, коректним є використання термінів «ветеран» або «ветеранка» відповідно до гендерної ідентичності, а для тих, хто наразі проходить службу, - «учасник/учасниця бойових дій». Узагальнені або неточні терміни на кшталт «військовий», «боєць» чи «доброволець» не лише неточно відображають юридичний статус особи, а й можуть створювати непорозуміння та негативний імідж органу влади. Використання правильної термінології формує професійну, відповідальну комунікаційну практику та підвищує довіру до обласної ради.

Для системного забезпечення етичної, коректної та інклюзивної комунікації обласним радам доцільно розробити внутрішній глосарій і стильовий гайд, який включав би чіткі приклади коректних і некоректних формулювань щодо жінок, ВПО, ветеранів та учасників бойових дій, а також їхніх родичів. Такий документ має стати основою для єдиних стандартів комунікації, забезпечити послідовність у висловлюваннях працівників ради та уникнути дискримінаційних або неприйнятних висловів [61].

Загалом, дотримання принципів гендерної чутливості, мовної етики, інклюзивності та поваги до прав кожного громадянина сприяє формуванню довіри населення до обласної ради, підвищує її авторитет та ефективність у реалізації політик і проєктів. Такий підхід не лише відповідає сучасним стандартам публічної комунікації, а й закріплює позитивний імідж обласної ради як органу влади, який цінує людську гідність, забезпечує рівність і діє на засадах партнерства з громадськістю.

У сучасних умовах війни та трансформації системи публічного управління обласні ради мають зміцнювати комунікацію з громадськістю, забезпечуючи прозорість, підзвітність, інклюзивність та доступність інформації. Ефективна взаємодія з громадянами підвищує довіру до влади, підтримує суспільну єдність і сприяє ухваленню рішень, що відповідають реальним потребам регіону.

Задля вдосконалення комунікації обласних рад із громадськістю необхідно:

1. Суттєво удосконалити нормативне регулювання у цій сфері. Зокрема, слід ухвалити окремі закони - «Про громадські слухання», «Про місцеві ініціативи», «Про публічний контроль», «Про загальні збори членів територіальної громади». Прийняття цих актів дозволить створити узгоджену та прозору систему процедур участі громадськості, встановити чіткі правила і гарантії представництва, визначити механізми відповідальності всіх учасників процесу та закріпити необхідні антикорупційні запобіжники. Така законодавча

база забезпечить більш ефективну, передбачувану й інклюзивну взаємодію між громадянами та органами влади.

2. Забезпечувати прозоре висвітлення діяльності ради. Регулярно публікувати порядки денні, протоколи, відеотрансляції засідань та інші матеріали у відкритому доступі (наприклад, на власному YouTube обласної ради), дотримуючись чітких строків.

3. Підвищити доступність цифрових ресурсів. Привести вебсайти та онлайн-платформи облрад у відповідність до стандартів вебдоступності, надати альтернативні формати інформації та зручну навігацію для всіх категорій користувачів.

4. Удосконалити роботу з електронними петиціями та громадськими консультаціями. Уніфікувати процедури подання та розгляду петицій, забезпечити ідентифікацію авторів, чітко формувати зміст відповідей та розширювати можливості участі громадян.

5. Професійно вести соціальні мережі. Розробити політики цифрової комунікації, аналізувати аудиторію, використовувати відповідні формати для різних платформ, навчати працівників раціональному та етичному веденню сторінок.

6. Запроваджувати принципи етичної, інклюзивної та гендерно чутливої комунікації. Використовувати коректну термінологію щодо жінок, ВПО, ветеранів та інших груп, створити внутрішній глосарій і стильовий гайд для підвищення культури спілкування.

7. Обласним радам варто розробити комутативні стратегії, які сьогодні почали приймати міські ради в Україні.

Висновки до розділу 3

Підсумовуючи викладене у третьому розділ, можна зробити наступні висновки:

По-перше, комунікація обласних рад з громадськістю в Україні залишається недостатньо ефективною через обмежену прозорість, слабку

інституційну спроможність та низький рівень залучення громадян. Відсутність громадських рад, обмежений доступ до інформації, формальний підхід до цифрових інструментів та непрофесійне ведення соціальних мереж створюють відчутний розрив між владою та суспільством. Недоліки у роботі вебсайтів, відсутність інтерактивності та нерегулярна комунікація в соцмережах знижують рівень довіри та ускладнюють діалог.

По-друге, комплексне вдосконалення комунікацій обласних рад, що охоплює оновлення законодавства, підвищення якості цифрових ресурсів, ефективне використання електронних інструментів участі, а також фахове й етичне ведення соціальних мереж, створює умови для глибшого залучення громадян до управлінських процесів. Такі підходи сприяють формуванню відкритої моделі взаємодії, де думка громадськості справді враховується, а органи влади демонструють готовність до діалогу, відповідальності та вдосконалення власних практик. Особлива увага до інклюзивності, гендерної чутливості та етичної комунікації дозволяє забезпечити повагу до різноманітних соціальних груп - жінок, ветеранів, внутрішньо переміщених осіб, людей з інвалідністю. Це формує сучасну культуру публічного спілкування, що відповідає міжнародним стандартам та підсилює позитивний імідж органів влади.

ВИСНОВКИ

Отриманні результати у процесі дослідження дають змогу сформулювати такі висновки і пропозиції:

1. З'ясовано, що ефективна публічна комунікація є ключовим чинником розвитку місцевої демократії, підвищення прозорості діяльності органів влади та зміцнення довіри населення до представницьких інституцій регіонального рівня. Комунікація у сфері публічного управління розглядається не лише як обмін інформацією, але як багатовимірний і взаємодієвий процес, який об'єднує інформування, діалог, консультації, партнерство та спільне прийняття рішень.

Змістовний аналіз наукових підходів демонструє, що механізми комунікації не зводяться до технічних або формальних процедур. Вони охоплюють широку систему інституційних, правових, організаційних та інформаційних інструментів, за допомогою яких обласні ради здійснюють взаємодію з громадськістю. Найважливішими серед них є: публічні консультації, громадські слухання, партнерські форми залучення, робота дорадчих органів, відкритість діяльності депутатського корпусу, функціонування офіційних інформаційних ресурсів, залучення громадськості до планування та моніторингу програм регіонального розвитку.

Механізми комунікації обласних рад із громадськістю – це інституційно та нормативно врегульована система форм, інструментів, процедур і технологій публічної взаємодії, за допомогою яких обласні ради забезпечують двосторонній обмін інформацією, узгодження інтересів, залучення громадян та інститутів громадянського суспільства до формування, реалізації та контролю рішень регіонального значення. Ці механізми спрямовані на підвищення прозорості діяльності представницької влади, зміцнення довіри населення, створення умов для партнерства та спільної відповідальності за розвиток територіальних громад.

2. Світовий досвід переконує, що побудова ефективної комунікації між місцевою владою та громадськістю є не лише інструментом взаємодії, а

фундаментальним елементом демократичної моделі врядування. У демократичних державах комунікаційні процеси базуються на чітких законодавчих нормах, що визначають обов'язковість консультацій, відкритість інформації та можливість безпосереднього залучення громадян до ухвалення рішень. Досвід США, Канади, Великої Британії та країн Північної Європи показує, що інституційні інструменти - громадські ради, дорадчі комітети, спеціальні публічні комісії - суттєво розширюють можливості населення впливати на управління територіями. Через такі структури громада може не лише висловлювати позицію, а й здійснювати контроль, ініціювати зміни та пропонувати альтернативні рішення.

Паралельно з розвитком традиційних форм участі відбувається активна цифровізація публічних комунікацій. Електронні платформи, онлайн-консультації, цифрові ініціативи, сервіси е-ідентифікації та е-петицій спростили доступ до управлінських процесів, забезпечили швидкість обміну інформацією та залучили нові групи населення, які раніше залишалися менш активними через часові, територіальні чи бюрократичні бар'єри. Практики Фінляндії та Латвії демонструють, що цифрові канали участі можуть доповнювати й підсилювати традиційні механізми, роблячи їх більш гнучкими та інклюзивними.

3. Встановлено, що в Україні сформовано розгалужену нормативно-правову базу, яка забезпечує правові засади комунікації обласних рад з громадськістю. Вона поєднує міжнародні стандарти демократичного управління, положення національного законодавства та локальні акти органів місцевого самоврядування. Міжнародні документи закріплюють базові принципи доступності та інклюзивності, тоді як українські закони - «Про місцеве самоврядування», «Про доступ до публічної інформації», «Про звернення громадян», «Про громадські об'єднання» та інші - забезпечують практичні механізми реалізації цих принципів. Важливим кроком стало ухвалення Закону «Про публічні консультації», який стандартизував процедури залучення громадян до ухвалення рішень на обласному рівні.

Локальні нормативні акти обласних рад - регламенти, інструкції з діловодства, порядки прийому громадян, положення про доступ до інформації - забезпечують практичну реалізацію законодавчих вимог і створюють організаційно-інституційні умови для системної комунікації з громадянами. Удосконалення процедур особистих і виїзних прийомів, впровадження електронних звернень, розвиток відкритих даних і форм громадського контролю підвищують доступність взаємодії з регіональною владою.

Разом із тим повномасштабна збройна агресія Російської Федерації спричинила тимчасове обмеження низки механізмів відкритості й участі, що засвідчило вразливість системи комунікації в умовах криз. Окремі норми законодавства у період воєнного стану зменшили прозорість діяльності обласних рад і доступ громадян до інформації. Водночас прийняття у 2024 році «Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо забезпечення прозорості місцевого самоврядування» передбачає обов'язкову відеофіксацію та онлайн-трансляції засідань, демонструє послідовний рух держави у напрямі відновлення та посилення відкритості.

4. Виявлено, що обласні ради України використовують широкий комплекс механізмів комунікації з громадськістю, проте рівень їхньої ефективності та системності суттєво відрізняється між регіонами. Найбільш поширеними інструментами взаємодії виступають: діяльність консультативно-дорадчих органів, консультації з громадськістю, електронні звернення та петиції, запити на публічну інформацію, взаємодія зі ЗМІ та комунікація через цифрові мережеві платформи. Разом із тим, досвід створення громадських рад при обласних радах є обмеженим і нерівномірним. У переважній більшості областей такі ради функціонують при обласних державних адміністраціях, що знижує потенціал обласних рад як самостійних майданчиків для діалогу з громадськістю. Водночас окремі позитивні приклади (зокрема діяльність Ради ветеранів при Миколаївській обласній раді) доводять, що такі формати можуть стати результативним інструментом участі та впливу населення на регіональну політику.

Суттєве значення у комунікації відіграють консультації з громадськістю, однак через відсутність єдиного нормативного регулювання щодо громадської експертизи діяльності органів місцевого самоврядування існує значна варіативність підходів, що впливає на прозорість та якість процедур. Показовою є також тенденція до зростання кількості електронних звернень, хоча механізм електронних петицій досі не функціонує в окремих областях або потребує вдосконалення щодо верифікації користувачів. Аналіз звернень громадян свідчить про високий попит населення на вирішення питань соціального захисту, житлово-комунальної сфери, освіти та екології. Це формує змістовний запит суспільства, який має бути врахований у політиці обласних рад.

Значним ресурсом комунікації залишаються ЗМІ та участь посадових осіб у публічних ефірах, хоча ці практики містять ризики інформаційних маніпуляцій. Водночас соціальні мережі та цифрові канали поступово стають одним з найважливіших інструментів інформування та взаємодії, однак представленість обласних рад у них все ще є нерівномірною. Це гальмує розвиток відкритого врядування та обмежує можливості зворотного зв'язку з громадянами.

5. Доведено, що комунікація обласних рад з громадськістю в Україні залишається недостатньо розвиненою та часто носить формальний характер. Основними проблемами є обмежена прозорість діяльності рад, слабка робота консультаційно-дорадчих органів, нерозвинуті цифрові канали взаємодії, низька поінформованість громадян про доступні механізми участі та недостатня інституційна спроможність апарату рад у сфері комунікацій.

Для підвищення ефективності комунікації необхідно посилити відкритість, модернізувати цифрові інструменти, розвивати партнерство з громадськими інституціями та забезпечити фаховий супровід процесів інформування та залучення громадян. Комплексне впровадження таких кроків сприятиме зміцненню довіри до влади та розширенню можливостей громадян впливати на регіональну політику.

Для підвищення ефективності комунікації обласних рад із громадськістю в Україні доцільно:

- доопрацювати законодавство щодо взаємодії влади та громадян, ухваливши закони «Про громадські слухання», «Про місцеві ініціативи», «Про публічний контроль» та «Про загальні збори членів територіальної громади». Це дозволить встановити прозорі та уніфіковані процедури участі, гарантії представництва, механізми відповідальності та антикорупційні стандарти;
- удосконалити механізми контролю та підзвітності за дотримання процедур публічного інформування та громадського контролю, забезпечивши доступність участі для всіх груп населення, зокрема людей похилого віку, осіб з інвалідністю та внутрішньо переміщених осіб, а також можливість подавати ініціативи від імені третіх осіб;
- розвивати електронні форми взаємодії, зокрема вдосконалювати роботу вебсайтів обласних рад (забезпечити функції для користувачів із порушенням зору та слуху, наявність субтитрів і текстових описів, а також зручну навігацію за допомогою клавіатури) та активно використовувати соціальні мережі як інтерактивний канал комунікації з громадянами;
- забезпечити підготовку фахівців з публічних комунікацій, створити або модернізувати профільні підрозділи, покращити якість інформаційних матеріалів і адаптувати їх до потреб різних груп населення;
- обласним радам прийняти комунікаційні стратегії (низка міських рад це зробили задля покращення комунікації із громадами).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова Л. В. Інформаційно-комунікаційні інструменти забезпечення ефективного врядування в Україні на державному та регіональному рівнях / Л. В. Антонова, А. В. Антонов, Л. М. Івашова // Публічне управління та митне адміністрування. – 2023. - № 1 (36). - С. 10-17.
2. Антон Табунщик про ліквідацію МСЕК, харчування дітей в інституційних закладах, роботу облради. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ke-gWYRrDfM>
3. Бондар Г. Використання соціальних медіа в комунікаційній стратегії у публічному управлінні для ефективної взаємодії з громадськістю: особливості та рекомендації / Ганна Бондар // Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис. - Чис. 30. – 2024. - С. 223-230.
4. Гринчак Н. А., Синяков А. В. Цифрові комунікації в публічному управлінні: сутність, роль та вимоги до формування / Н. А. Гринчак, А. В. Синяков // Статистика України. - 2023. - № 3-4. - С. 112–119. Doi: 10.31767/su.3-4(102-103)2023.03-04.09
5. Громадська рада при Полтавській обласній раді // Офіційна сторінка Полтавської обласної ради у Facebook. – URL: <https://www.facebook.com/gromrada.oblrada/about>
6. Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно–комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану: постанова КМУ від 12 березня 2022 р. № 263. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/263–2022–%D0%BF#Text>
7. Динник І. П. Міжнародний досвід ефективної взаємодії держави і громадянського суспільства та його імплементація в практику державного управління України / І. П. Динник // Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 3. С. 143-148.

8. Довідка про стан роботи зі зверненнями громадян виконавчого апарату Чернігівської обласної ради в 2024 році // Офіційний вебсайт Чернігівської обласної ради. - URL: <https://chor.gov.ua/zv-yazki-z-gromadskisty/zviti/item/14047-dovidka-pro-stan-roboty-iz-zvernenniamy-hromadian-za-2024-rik>

9. Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади. - URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_946#Text

10. Європейська хартія місцевого самоврядування м. Страсбург, 15 жовтня 1985 року. - URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text

11. Закарпатська обласна рада та благодійний фонд «Сучасна Україна» реалізовуватимуть спільні проєкти // Офіційний вебсайт Закарпатської обласної ради. – URL: <https://zakarpat-rada.gov.ua/zakarpatska-oblasna-rada-ta-blahodiynyy-fond-suchasna-ukraina-realizovuvatymut-spilni-proiekty/>

12. Закірова С. Електронні петиції в Україні: досягнення і проблеми дворічного досвіду. - URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2992:elektronne-petitsiji-v-ukrajini-dosyagnennya-i-problemi-dvorichnogo-dosvidu&catid=8&Itemid=350

13. Звіт про результати діяльності агенцій регіонального розвитку. 2024 // Міністерство розвитку громад та територій України. – URL: <https://mindev.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/zvit-arr-2024-rik-finanlnii-variant-1.pdf>

14. Звіт про розгляд запитів на інформацію, що надійшли до Миколаївської обласної ради у 2024 році // Офіційний вебсайт Миколаївської обласної ради. - URL: https://www.mk-oblrada.gov.ua/UserFiles/Image/ZVERN/Zapit_2024.pdf

15. Звіт по роботі зі зверненнями громадян у 2024 році // Офіційний вебсайт Миколаївської обласної ради. - URL: <https://www.mk-oblrada.gov.ua/UserFiles/document/1736249336677d0ff8a2181.pdf>

16. Зяйлик М. Роль та значення функцій зв'язків із громадськістю у системі публічного управління / М. Зяйлик // Актуальні проблеми публічного управління та адміністрування. - 2020. - С. 33–49. - URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/32396/2/monograph_PU_2020_TNTU_Ziailyk_MThe_role_and_value_of_public_33-49.pdf

17. Інтерв'ю з головою Полтавської облради Олександром Біленьким // Суспільне Полтава. - URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ClX8qZpK7vI>

18. Інформація про роботу із зверненнями громадян у Вінницькій обласній Раді за 2024 рік // Офіційний вебсайт Вінницької обласної ради. - URL: <https://vinrada.gov.ua/zvit-za-2024-rik.htm>

19. Кириченко Ю. М. Щодо питання визначення поняття та призначення місцевого самоврядування України / Ю. М. Кириченко // Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 12. С. 254–258.

20. Комунікації в публічному управлінні: аспекти організаційної культури та ділового спілкування : навч. посіб. / уклад.: Гошовська В. А. та ін. - Київ: К.І.С., 2016. - 130 с.

21. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля: Закон від 06.07.99 N 832-XIV (832-14). База даних «Законодавство України». - URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015?find=1&text=%D0%B7%D0%B0%D0%BB%D1%83%D1%87#Text

22. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР - URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

23. Кравчук В., Юхименко С. Інструменти місцевої демократії в умовах пандемії COVID-19. - 2021. - URL: <http://www.ier.com.ua/files/Projects/2021/GZD/%D0%86%D0%BD%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%97%20COVID-19.pdf>

24. Куропась І. Комунікаційна стратегія громади: тренд чи необхідність?
- URL: <https://www.prostir.ua/?library=kommunikatsijna-stratehiya-hromady-trend-chy-neobhidnist>

25. Ладонько Л. С. Основні аспекти комунікаційної взаємодії органів державної влади з громадськістю / Л. С. Ладонько, Н. Л. Новікова, Н. В. Мірко // Державне управління: удосконалення та розвиток. - 2020. - № 4. - URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1618>

26. Лялюк О. Ю. Проблеми правового регулювання електронних петицій у сфері місцевого самоврядування / О. Ю. Лялюк, К. Р. Купріна, І. І. Олексенко // Прикарпатський юридичний вісник. - 2024. - Випуск 1 (54). - URL: http://pjuv.nuoua.od.ua/v1_2024/8.pdf Майстренко К. М. Комунікації у діяльності органів публічної влади / К. М. Майстренко // Публічне урядування. - 2022. - № 1 (29). - С. 93-98.

27. Маслова Я.І. Взаємодія громадськості з органами публічної влади / Я.І. Маслова // Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал». - 2023. № 3. - URL: http://lsei.org.ua/3_2023/71.pdf.

28. Миколаївська обласна рада: youtube-kanal. – URL: <https://www.youtube.com/@%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D1%97%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B0>

29. Назимко Є.С. Громадська експертиза та громадські обговорення як форми безпосередньої демократії при вирішенні місцевих справ / Є. С. Назимко // Юридичний науковий електронний журнал. - 2023. - № 9. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-9/137>

30. Нестеренко Л. Б. Діалог як інструмент комунікації в територіальних громадах / Л. Б. Нестеренко // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. - Вип. 91 / редкол.: Г. І. Чанишева (голов. ред.) та ін. Одеса: Гельветика, - 2021.- С. 135-141.

31. Ніцевич О. В. Проблеми комунікації між органами державної влади та інститутами громадянського суспільства в умовах воєнного стану / О. В. Ніцевич // Південноукраїнський правничий часопис. - 2024. - № 2. - С. 10–14.
32. Обласна рада: позиція і дія. Д. Лащук, Н. Перцович. Підсумки сесії та виклики для України // Івано-Франківське обласне телебачення «Галичина». - URL: <https://www.youtube.com/watch?v=rNPEsascXpQ>
33. Офіційний вебсайт Запорізької обласної ради. – URL: <https://zor.gov.ua/>
34. Офіційний вебсайт Дніпропетровської обласної ради. – URL: <https://oblrada.dp.gov.ua/>
35. Офіційний вебсайт Миколаївської обласної ради. - URL: <https://www.mk-oblrada.gov.ua/news.php?news=4190&group=22>
36. Офіційний вебсайт Одеської обласної ради. – URL: <https://oblrada.od.gov.ua/pro-oblasnu-radu/doradchi-organy/>
37. Офіційний вебсайт Полтавської обласної ради. – URL: <https://oblrada-pl.gov.ua/>
38. Офіційна сторінка Миколаївської обласної ради .у Facebook - URL: <https://www.facebook.com/mk.oblrada/>
39. Пахнін М. Правові форми взаємодії між органами публічного управління та засобами масової комунікації / М. Пахнін // Підприємництво, господарство і право. - 2019. – № 6. - С. 178–182.
40. Порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 976. // Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-%D0%BF#Text>
41. Порядок організації та проведення особистого прийому громадян у Миколаївській обласній раді восьмого скликання: Розпорядження голови обласної ради 23 грудня 2020 року № 220-р. - URL: <https://www.mk-oblrada.gov.ua/poryadok-organizatsii-osobystogo-pryyomu-gromadyan>

42. Порядок організації та проведення особистого виїзного прийому громадян у Миколаївській обласній раді сьомого скликання: Розпорядження голови обласної ради 23 грудня 2020 року № 220-р. – URL: <https://www.mk-oblrada.gov.ua/poryadok-organizatsii-osobystogo-pryyomu-gromadyan>

43. Про Порядок складання, подання та розгляду запитів на інформацію в Миколаївській обласній раді: розпорядження голови обласної ради від 27 червня 2018 року № 119-р. - URL: <https://www.mk-oblrada.gov.ua/UserFiles/Image/ZVERN/zi.pdf>

44. Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо забезпечення прозорості місцевого самоврядування» : Закон України від 22 лютого 2024 року № 3590-IX. -иURL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3590-20#Text>(да

45. Про громадський контроль : проект Закону України від 13 травня 2015 р. № 2737–1 // Верховна Рада України. - URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55101.

46. Про затвердження Комплексної програми соціальної підтримки ветеранів війни та членів їх сімей у Миколаївській області на 2025-2027 роки: рішення Двадцять сьомої позачергової сесії восьмого скликання Миколаївської обласної ради № 2 від 13 лютого 2025 року. - URL: <https://www.mk-oblrada.gov.ua/UserFiles/decree/174047843967bd97e7ba413.pdf>

47. Про звернення громадян. Закон України від 02.10.1996 № 393/96–ВР // Верховна Рада України. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#n28>.

48. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 // Верховна Рада України. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>.

49. Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції: закон України від 02.07.2015 р. № 577–VIII // Верховна Рада України. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/577-19>

50. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 року № 4572-VI // Верховна Рада України. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>.

51. Про медіа: закон України 13 грудня 2022 року № 2849-IX. // Верховна Рада України. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>.

52. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-BP // Верховна Рада України. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-%D0%B2%D1%80>

53. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 32. Ст. 314.

54. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23 вересня 1997 року № 539/97-BP // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1997. № 49. ст. 299.

55. Про публічні консультації: закон України від 20 червня 2024 року № 3841-IX // Верховна Рада України. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3841-20#Text>.

56. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. // Верховна Рада України. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

57. Проект Закону про громадський контроль № 4697 від 14.04.2014 р. // Верховна Рада України. - URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50646.

58. Пустовіт Ю.Ю. Правові засади громадського контролю / Ю. Ю, Пустовіт // Юридичний науковий електронний журнал. - 2022. - № 8. - С. 336-339.

59. Рада ветеранів при Миколаївській обласній раді розпочала роботу // Офіційна сторінка Миколаївської обласної ради у Facebook. - URL: <https://www.facebook.com/mk.oblrada/posts/%EF%B8%8F%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B0-%D0%B2%D0%>

60. Рекомендації для органів місцевого самоврядування щодо підвищення рівня залучення та участі до процесів прийняття владних рішень. Проєкт «Дослідження участі громадськості у процесах прийняття владних рішень у партнерських громадах проєкту USAID «ГОБЕРЛА». - URL: https://carpathia.gov.ua/storage/app/sites/21/Grom_Rada/USAID/USAIDrecomended_OMS.pdf.

61. Русинюк М. М. Механізми взаємодії публічної влади та громадянського суспільства у процесі реалізації публічної політики України / М. М. Русинюк // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. - Том 30 (69). - № 4. - 2019. - С. 111–116.

62. Свеженцева Ю.О. Методи, інструменти та технології партисипації: консультації із громадськістю / Ю. О. Свеженцева // Mdi. - 29 лютого 2024 року. - URL: <https://www.mdi.org.ua/images/2024/02.2024/22.02/29-02-24-Presentation-OMS-YSvezhentseva.pdf>.

63. Силантьєва І. В. Взаємодія політичної влади та громадянського суспільства: теоретико-правовий аспект / І. В. Силантьєва // Аналітично-порівняльне правознавство. - 2023. - № 6. Doi: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.06.30>

64. Структура Громадської ради при Вінницькій обласній Раді 8 скликання // Офіційний вебсайт Вінницької обласної ради. - URL: <https://vinrada.gov.ua/struktura-gromadskoi-radi-pri-vinnickij-oblasnij-radi.htm>

65. Телетов О. С., Телетова С. Г. Особливості вербальних комунікацій у публічному управлінні в умовах адміністративної реформи / О. С. Телетов, С. Г. Телетова // Вісник Хмельницького національного університету. - 2021. - № 6, Том 2. - С. 91-95.

66. Типове положення про громадську раду при органі виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 р. № 1378. - URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/10242020>

67. Фармхаус П.Р. Соціальні мережі як інструмент комунікації держави з громадянами: аналіз проблем та шляхів оптимізації / П.Р. Фармхаус // Вчені

записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. - Том 34 (73). - № 6. - 2023. - URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/6_2023/27.pdf

68. Чукут С.А. Магістерська програма з електронного урядування як сучасний інституційний механізм реформування державного управління / Чукут С.А., Загвойська О. В. // Міжнародний науковий фаховий журнал «Електронне урядування». – URL: http://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/ZHurnal_Elektronne-uryaduvannya_1_2016.pdf

69. Шотурма Н.В. Особливості забезпечення комунікативної політики органів місцевого самоврядування / Н.В. Шотурма // Регіональні студії. 2021. № 26. С. 29-33.

70. Alberts G. The role of external government communication on service delivery at mangaung local municipality. URL: http://dspace.nwu.ac.za/bitstream/handle/10394/6923/Alberts_G.pdf?sequence=2

71. Japan Catches the Deliberative Wave // Deliberative Democracy/ - URL: <https://www.publicdeliberation.net/japan-catches-the-deliberative-wave/>

72. How are UK citizens engaging with local government initiatives? – URL: <https://futuralps.com/how-are-uk-citizens-engaging-with-local-government-initiatives.php>

73. Instagram сторінка Миколаївської обласної ради. – URL: <https://www.instagram.com/mykolaiv.oblrada/>

74. Local government public engagement Government of British Columbia January 16, 2025. - URL: <https://www2.gov.bc.ca/gov/content/governments/local-governments/governance-powers/councils-boards/public-engagement>

75. Municipal Government Act. Alberta Government. - URL: <https://open.alberta.ca/publications/m26>

76. Reinholde, I., Stučka, M., Auliciema, I. Bridging Levels of Governance: The Dynamics of Vertical and Horizontal Intergovernmental Relations in Latvia. In: Behnke, N., Petersohn, B. (eds) Horizontal Intergovernmental Coordination at Local

and Regional Levels. Palgrave Macmillan, Cham. 2025. https://doi.org/10.1007/978-3-031-83567-4_10

77. Saeima. Local Government Law. Approved at 20.10.2022. - URL: <https://likumi.lv/ta/id/336956-pasvaldibu-likums>

ДОДАТКИ

Додаток А

Присутність обласних рад України у соціальних мережах
(станом на 15.11.2025)

обласна рада	YouTube	Facebook	Instagram
Вінницька обласна рада	+ (133 підписника)	+ (6,6 тис. підписників)	-
Волинська обласна рада	+ (640 підписників)	+ (11 тис. підписників)	-
Дніпропетровська обласна рада	+ (939 підписників)	+ (29 тис. підписників)	-
Донецька обласна рада	-	-	-
Житомирська обласна рада	+ (378 підписників)	+ (9,1 тис. підписників)	-
Закарпатська обласна рада	+ (290 підписників)	+ (20 тис. підписників)	-
Запорізька обласна рада	+ (954 підписника)	-	-
Івано-Франківська обласна рада	-	+ (3,6 тис. підписників)	-
Кіровоградська обласна рада	+ (326 підписників)	+ (8,3 тис. підписників)	-
Київська обласна рада	+ (121 підписник)	+ (5,1 тис. підписників)	-
Львівська обласна рада	+ (927 підписників)	+ (18 тис. підписників)	-
Миколаївська обласна рада	+ (229 підписників)	+ (2,4 тис. підписників)	+ (1799 підписників)
Одеська обласна рада	-	+ (1,8 тис. підписників)	-

Полтавська обласна рада	+	+	-
	(570 підписників)	(4,5 тис. підписників)	
Рівненська обласна рада	+		+
	(938 підписників)		(215 підписників)
Сумська обласна рада	+	+	+
	(357 підписників)	(4,1 тис. підписників)	(34 підписника, останні допис зроблено у жовтні 2024 року)
Тернопільська обласна рада	+	+	-
	(134 підписників)	(5 тис. підписників)	
Харківська обласна рада	+	+	+
	(500 підписників)	(6,1 тис. підписників)	(1408 підписників)
Херсонська обласна рада	+	+	+
	(771 підписник; останні відео розміщено до повномасштабного вторгнення РФ в Україну)	(3,1 тис. підписників)	(309 підписників)
Хмельницька обласна рада	+	+	-
	(446 підписників)	(6,4 тис. підписників)	
Черкаська обласна рада	+	+	+
	(136 підписників)	(2,4 тис. підписників)	(153 підписників, сторінка не містить дописів)
Чернівецька обласна рада	+	+	-
	(72 підписника)	(20 тис. підписників)	
Чернігівська обласна рада	+	+	-
	(21 підписник)	(3,1 тис. підписників)	

Джерело: складено автором